

FASCICULUS
ETHICÆ

Præcipua Præcepta & Nobiliores pleraſq; Controversias brevibus suis cum explicationibus, contineuntur.

Auspice D. T. O. M. & Senatu adſentiente
Philosophico, in inclita CHRISTINÆ Aboënsis
Academiâ, publicæ Disquisitionis Ergo

S U B P R A E S I D I O

VIRI Praclarissimi,

DN. JOHANNIS GARTZII,
J. U. D. Pereximij, Pol. & Hist. Prof. optime
designati, Promotoris & Fautoris
sui officiosè sempè colendi.

PETRO WARELIO O-Gotho.

Ad Diem 22. Ian. An. 1653. Examini submissus.

A B O E,

Emprimitur Petrus Baldi Acad. Typ. An. 1653.

Genere, Nobilitate & virtute Amplissi-
morum suorum.

M E C A N A T U M
Filiis Adolescentibus charissimis,

GENEROsis & Nobilissimis,

DN. JACOBO Creuz.
DN. LAURENTIO Creuz.
DN. NICOLAO RoosenKranz.
DN. JACOBO Mund.
DN. JACOBO Swart.
DN. LAURENTIO EkenBerg.
DN. ERICO EkenBerg.
DN. PETRO EkenBerg.
DN. NICOLAO EkenBerg.
DN. GABRIELI GyllenStälpe.
DN. NICOLAO GyllenStälpe.
DN. DANIELI GyllenStälpe.

Fautoribus meis officiis atq; honore studiose
prosequendis.

Salutem P. Pq; P.

Non sunt sanè levia, Generosissimi & Nobis-
lissimis Adolescentes, atq; vulgaria, que me, u-
vestris sub nominibus FASC. hic ETH. lucem
adspiceret, impuleret. Vos genuere & generare &
virtute

*virtute Parentes Nobilissimi. Non estis degeneres
Filij. Literis insudatis, virtuti & quidem iam nunc
sedulo invigilatis. Quibus, quam vobis, tenuem hunc
ingenij mei partum dicemus? Vestri de me genito-
res plura atq[ue] omnino majora meruere, quam si ipsis
presentes offerrem chartulas, ea vel tantum, quod
me a tenuitati sufficeret, indicarem: Verum inge-
nijs multo tantoq[ue] rerum usu clarissimis, quod quid
nisi expolitum subjiciatur, nefas habeo. Res ipsa
fulget, tenues sunt intermixti colores junioribus o-
cellis aptiores. Proinde si potius vobis hac ipsa,
quam vestris jam diu in virtutum choro considenti-
bus propincentur, spero sapient melius atq[ue] oblectent.
Ille qui mare trajecit, naufragium non timet, sed jam
qui navim concendit. Vobis Ingenui Adole-
scentes, praesentem hunc Scyphum & quidem falsis
undis vino admistis adimpletum exauriendum por-
rigo. Est hic mundus pelagus in quo Ulyssi comites
haud pauci Sirenibus aures non occludentes, perierte.
Sunt in eo scopuli, sunt rupes & saxa, ad quae nau-
fragia passi sunt plurimi. Vobis excimos genitores,
quorum hactenus, Deo laus, clavis tenerae vestra na-
ves diriguntur gratulor. Circumspicite Patriusq[ue]
perpendite virtutes, illis vestras addite, quo a nau-
fragio fueritis tuti. Pyxidem hanc nauticam pla-
cidie*

ad oculis subjicite. Fateor, quod quidem hand,
sædeò efficaci hoc ferrum magnete fricis, interim
si id ritè intuemini, spero cynosuræ se obvertet, &
lineâ, que in tutum deducat portum, non defrass-
det. Sustinetis hand vulgarem expectationem.
Quam sine summo dedecore fallere, fallitis, quod
svertat DÆus! si in confinia vitiorum declinatis,
minimè potestis. Semper cogitate quod ipsi respon-
dere necessarium, quod ipsam superare pulcherri-
num fuerit. Si presentem hunc fascem, vel hor-
num undè collectus, non spreveritis, nullus dubito
quin spes & vestrorum & aliorum abundè sitis satis-
facturi. Ut vos scriviamq; vestrarum virtu-
sum vernalium ab omnibus inquinamentis servet
D E U S, semperq; ad meliora provehat ex ani-
mo devote precor! Valete.

V. G. tibus & N. tibus

A B O M,
Anno 1652.
ss. Novemb.

addicissimus

P. Warelius.

V I R I,

Quā Pielarem, Quā Prudentiam, Quā deniq;
variarum rerum peritiam spectatissimi,
Prudentissimi ac Prudentissimi,

DN. J E S P E R I Zwillinge/

Castellani Arcis Coporiensis, ejusq; di-
tionis Præfecti optimè emeriti

F I L I I S Adolescentibus Charissimis,
ORNATISSIMIS,

DN. S A M U E L I)

DN. B E N J A M I N I Zwilling.

DN. E R I C O J

Cognatis meis officijs atq; honore
studiosè prosequendis.

S. P. P.

Disciplinam Ethicā ducem vita, virtutē indagando
orinem usq; morum Magistrā in arctū contractā vobis
Strenue loco transmittere usq; inscribere visum fuit,
partim ut vestra studia usq; Exercitia mihi grata esse
ostendā partim ut in studijs desides excitem, promis-
tos u. usq; alacres confirmem. Quod utrumq; si hæc
vice effecitus fuero à scopo usq; intentione meā non
aberrando, Atq; his vos omnes Divine protectionē
comiendo, Ab ore 26. Dec. 1652. R. D.

JOHANNES Garg.

Propositum Hoc. Veniat Omnipotenti Gloria!

F Allax quæ mundus fundit de divite cellâ,
Raptim de nostro vertice cuncta fluunt.
V I R T U S sola manet, vivit post funera Virtus;
Ceu hanc cœluisse iuvat, noscere CHRISTe dato.

FASCICULI ETHICI, SECTIO PRIMA.

Præcognoscenda habet, ejusq;
MEMBRUM II,

Philosophia Definitionem & Divi-
sionem G E N. Prælibat. Pos.

I. PHILOSOPHIA est
habitus acquisitus, qui animum homi-
nis in veri cognitione, & boni actione,
perficit, restaurat.

Obs: (I.) Nomine σοφίας priscis tempo-
ribus venit; Verum cum elatis animis id
quosdam ambire animadvertisit Pythagoras,
φιλοσοφῷ quām σοφῷ, audire maluit:
Quo facto modestū pectus præ se ferens,
subinfert vastum oceanum esse σοφιαν,

A

cujus

Cujus undiq; terminos attingere, contin-
gat vix homini, qui hâc in vitâ naviatio-
rimarum pleno vehitur. *S*ipientiae au-
tem studere nemini non est integrum;
Nec ullum, qui sedulo conatu venust m
hanc virginem constantivè amore coluit,
repulit unquam, amorem amat, colen-
tem colit, atq; ita oculis & amplexibus
excipit, ut sui amoris ne uitiquam poenite-
at, omnino facit. (2.) *GEN Habitus*;
Improbo enim studio & labore parata,
animum sublevat, ut cum delectatione
agat. Accidens est mentiq; hominis in-
haret; *Affectus* dici nequit; cum illi sit
motus corporis, seu appetitus sensitivi,
Nec Potentia, nisi rusticum quemvis velis
Philosophi nomine dignari. E. *Habitus*
est, non per *Infusionem* aut *Generationem*;
Sed per *Acquisitionem*. (3.) *DIFF Ab*
Objecto & sine *duplicibus* petitam haud diffi-
culter percepis; Circa *verum* id ut co-
gnoscatur; circa *Bonum* id ut operetur, o-
cupatur; Breviterq; definitur: *Est habitus*
Scientia & Prudentia constans.

2. *Dividitur in Theoreticam,*

que

qua Philosophia pars (vel scientia) intellectum, ut contemplando verum cognoscat; Et Practicam, quae pars (vel prudenter) voluntatem, ut Sum: B., civile operando obtineat, informat, instruit.

Obs: Cùm (1.) Philos. Subjectum judicij librae imponitur, duplicis quodd sit ponderis a quovis cernitur; Quorum unum intellectus, quem, cùm ipsum strages maximè universalis leviorem effecit, qualitercunq; ISTA pristinæ restituit gravitati: Alterum Voluntas, quam cùm ipsam malitiā scateret fecit, à Scorijs HÆC purgat. Cùm (2.) Objectum res sz. oculis nostris subjicim⁹, percipim⁹ esse eas Vel Necessarias quas speculativa considerat; Vel Contingentes, quas Activa sibi familiares habet. Cùm (3.) Finem intuemur, Intuitivam solā cognitione contentam; Civilem v. operationi intentam percipimus. E. Divis: nullus te moveat scrupulus. Cùm (4.) Genus inspicimus, de eo multum non sumus solliciti; cùm perinde fuerit, sive per Partes, sive per Scient. ISTA; per

Prudent. HÆC Defin. & quidem rectius
quam per Philosoph. quæ naturæ est inte-
gralis, cuius genij quoq; partes erunt;
Essentiales enim propriè esse nequeunt ni-
si formas dicere volueris, nec *Potestativa*,
ergò *integrales* & quidem *analogicæ*; Ha-
bitus enim mentis ex partibus propriè di-
ctis non constant. A X I O M.

1. *Philosophie maximus est usus.*
Quod detur in dubium non vocaverit, qui
hominem intelligere novit, qui dari
DEum.; Qui corpora, ut cœlum, astra,
Elementa &c. dari novit; qui dari novit
virtutes & vitia; Cùm eorum omnium
notitia nomine veniat *Philosophie*. Hæc
illa est ipsa quam orator (*Tuscul. Quest.s.*)
vocat *Vitæ ducem, virtutum indagatricem*
& *vitiorum expultricem*. Hæc urbes ser-
vavit & peperit, hæc dissipatos homines
in societatem vocavit, hæc illa magistra
est, quæ leges invenit & Politias instituit.
Hæc rationem nostram perpolit. Hæc
formas virtutum species, & deformes
vitiorum imagines ostendit; Pacis quie-
tem conservat, commoda tuetur, orna-
menta

menta amplificat; Belli pericula vitas depellit, amolitur.. Hæc est illud de cælo delaplum Palladium, quod quam diu inter mania alicujus regni servatur, salva sunt omnia & incolumia.. Si Theseo hoc filo destituerentur mortales, in quaevis maleficiorum præcipitia prolabetur & quasi toxicis Circæis porci fierent. Ultra nihil dico, Disciplinis omnibus ministrat, omnibus imperat & multopere prodest; Hinc Theologus, hinc Iuris Consultus, hinc Medicus passim lymphas haurit saluberrimas, quarum nullam unquam gustasti, quisquis es, si Philos. inutilem nugaveris.

2. *Philosophia Præctica* est eminentior *Theoreticâ*. Utramq; optimus quisq; suspicit, veneratur, & hanc suis laudibus spoliari nefas judicat; Cujus Objectum, res iż. uno & eodem modo se habentes cum intueris, a seò eminet, ut videatur per hoc illi palmam præripere. Verum si *Præctica usum* in vita communis spectaveris, illico illam de loco cedere vis debis: *Præctica enim Theor. imperat, & quis ipsi in Rep. locus debeatur præmon-*

Strat. Sine Practicâ nulla domus, nulla familia, nulla civitas, nulla Répub. recto stat tali. Hæc bonum virum, hæc bonum cívem facit, inq; solos bonos cadit. **Sed Theor.** calleunt etiam scelerati quidam, imò diaboli, quos moraliter vere pessimos dixeris; cùm tamen ingenue Philosopheri, sit factis virtutem declarare, & non nudā, quæ inanis, speculatione contentum esse; Nuda sane illa contemplatio magis suum cultorem non iuvat,

Quam lippum pictæ tabulæ, fermenta podagram,
Auriculas cithara collecta sorde dolentes.

Verè sapiens & sciens non est, qui impiè, qui intemperanter, qui insolenter, qui ambitiosè vivit. Ingenuus Philosophus liberrimus est; Liber non est, qui quis vitiorum servus est. Usum qualem cunq; **Theor.** in Pract. non tollo, sed ministerialem assero, dicens illam ut lem esse cùm frugi & non inutiles Quæst, solvit; Cùm judicij aciem acuit, & non offuscat; Cùm ea, quæ ad virtutis collēm promovent, instillat; Non verò Absolutè necessariam.

3 Requiritur in Philosophia Pract.
cogni-

cognitio. Nescit enim voluntas ad hoc
vel illud imperare, nisi prius ab intellectu
cognoscatur, quod imperet; Atq; sic
hæc, quæ hic expetitur *contemplatio ad actionem*,
unice ducitur; ut cum quis virtus,
actiones humanas & politias contem-
platur. Nolo hic intellectum *cognitio-*
nem, quā intellectus res necessarias con-
templando se ipsum intra perficit & solius
veritatis speculatur. Ista Theoria Secun-
dariò, Hæc Primariò (ut Nobiliſ. & Consult.
Dn. Michael O'Yllementalpe J. U. D. Pracep. mens
plurimum suspiciendus, cuius scriptis, ut filo Ariadnes,
in hoc labyrintho utor, in F. sc. Cont. Eth. sect. I. mem.
I. Quæſt. 7. diſtinguita) dienda venit.

Monitum:

Qui gestis celsum culmen contingere honoris,
Campis in Sophaicis posere signa scies.
Floribus hic niveis cinctum veneratur Apollo,
Alma Themis redimat, Luther & ipse soli.

M E M B. II. Pract. Philos. Di-
fisionem cum Ethicæ Definitione & Di-
visione enodat.

I. Dispescitur Civilis Philos. in
Partem GENERalem sive Communem, &
SPECIALEM sive Propriam.

Obs: (1.) Ad Objectum, Actiones sive
humanas, oculum verte, cernes illas Dupli-
cis considerationis esse; Vel enim Generaliter se habent, prout Absolutè statui-
certo non adstrictæ; Vel Specialiter sta-
tui aut Civili aut œconomico alligatae, vir-
gute & honestate fulgenti splendide mi-
cant. (2.) Ad Finem, S. B. sive pedem
move, quod & id Jani bifrontis simile sit
invenies; Velenim Generaliter, quatenus
ab homine acquiritur; Vel Spec. quatenus
a Civibus vel domesticis indagatur, apparet.
Hæc cum dextrè perpendis, bonam esse
Divis, confessim comperies.

2. ETHICA proinde est pars
prior Philos. Pract. (seu prudentia) in
genere, ut Summo bono fruantur, ho-
mines informans.

Obs. (1.) Genus, quod per partem possit
describi superiora sat probant. Pruden-
tiam autem hic locum mereri potius du-
bio non caret; Verum id aut nullo, aut
levi aricte hinc deturbari potest; Etenim
commodè de Ethicâ & Politicâ in quid

prædicatur, rectèq; dico, *Ethica* est prudentia, si non totalis, attamen partialis. Discitur Phil. Pract. ut felices vivamus, & sic (quæ lis in superiori Memb. est diluta.) cùm nudâ cognitione non sit contenta, strictè loquendo nec *Scientia*, nec *Sapientia* nec *intelligentia* venit salutanda. Propter se expetitur, benè vivere per se pulchrum est, Ars propriè propter aliud, E. nec ars. Superest E. quod prudentia sit. Cernis ne totam Philos. civilem ad hanc spectare, quid ni etiam hæc Pars? Est Definit. Prud. particeps, quid ni E. & Definiti? (2.) Differ. quæ deponit, tūm à *Proprio*, quo distinguitur à Polit. & øcon. voce Generaliter: Tūm ab *Objecto* ad æ. quanto, fz. homine virtutibus informando: Tūm à *Fine*, tām *interno*, qui est hominem bonis moribus ornare, affectus regere, appetitum cohibere, quām *externo*, cum civilitèr beare.

3. *Dividi* solet *Ethica* in *Partem*, quæ de S. B. Et *partem*, quæ de virtutibus agit. *Illa ènδιαμηρολογία*. Hac ἀρετολογίᾳ dici consuevit.

Obs. Licet hæc *Divisio* satis sit bona
& non in commode retineatur, Retinco-
dum divido. Cùm tamen illa, quæ Di-
viditur in TRES PARTES (quarum 1.
de Summo Bono. 2. De Virtutum Subjecto,
(animâ sz. cuius considerationem, brevi-
tati studens, maxime ad Phys. remittit)
Objecto & Causis. 3. De Virtutibus, cœntra-
dijs ad finem consequendum:) Districtior sit
eam retinebo, & TRES huic SECTI-
ONES superaddam, & quidem ad *Ana-*
lyticam Methodum, quam approbo; Ea-
propter quod finis prius sit nobis familiari-
ris, quam de medijs & earum causis cu-
ram gerimus. *Axiom.*

1. *Ethica è lacunis Philosophorum*
bauſta, homini Christiano utilis judicatur.
Usum Philosophiae & utilitatem ex superi-
oribus qualitercumq; conspicua puto.
Quæ pars, cuius totum ut le. inuti is?
Ethicam quisquis tollit, venustam illam
Deam Philosophiam in monstrum defor-
me mutaverit, Cùm parte, & quidem
præstantissimâ, eam privaverit. Philo-
sophia est omnium entium cognitio;

Quæ

Quæ alia ejus pars de virtutibus & S. Bon.,
enim h[ab]ens pereximijs, nisi Eth. agit? Theo-
logiā provocas? Fateor ad virtutes colen-
das noshortatur, Paræneticè nobis honestas
estas actiones syadet; Verum Dogmaticè
intimū iūs non rimatur. Quid virtus? Quid
actio? Quid sum B. civile? Quotuplex
virtus, actio, S. B.? ne semel meminim.
Quæ omnia Ethica tradit & suum urget
finem Beatitudinem civilem. Est etiam
operæ pretium quo utq. lumine naturæ
progredi valens noville; Cum alijs
modestè converlari didisse. Quomo-
do ad hanc vel illam virtutem cohorteur
Theologus, nisi quid sit sciat? De Infimi &
Secundi subsellij Theologis non... Sed ius
premi maximè loquor.. Sic vides Ethicam
ratione usus Theologiae non esse contrari-
am, ipsi enim inservit & subordinatur: Nec
ratione & rias; Non enim habent res (u-
traq. agit de virtutibus, licet et diversimodè)
contrarias, quæ contrarias constituant di-
sciplinas. Eadem tamen non sunt; Quod
constat (1.) à Fine, Eth. Beatitudinem ci-
vilem, Theolog. spiritualē intendit.

(2.) Ab *Officio*, Eth. est hominem bonis
moribus informare, Theol. Beare & sal-
var. (3.) Ab *Efficiente*, Ethica ex rectâ
ratione, quam solam normam agnoscit,
Theol. ex revelatione divinâ deducitur.
(4.) Ab *Objecto*, quod Ethicæ vir bonus,
Theol. pius & religiosus". Taceo illud
quod juris studio sit utilissima; Perpluri-
mos n. terminos, qui passim in jure occur-
sunt, explicat. In *Ethic.* *Jurisp.* princi-
pia traduntur, agitur de virtutibus, actio-
nib. humanis, de Justitia, jure naturæ &c.
Recte E. Dithm. *Hac que ignorat potius juris*
stultus, quam consultus dicendus est; undè
commune illud, ubi definit Ethicus, incipit
ICtus. Omnipotens E. Aff. Ethicam esse us-
tilem.

" 2. *Utilis est equidem Ethica tam-*
virtutibus imbuendo, quam imbuto. Nos
"mam tradit regendi mores &, ut ille vir-
"tutis habitu profundatur, directione suâ
"curat. Irrupit aliquando Polemon Philo-
"stratis filius vino obrutus in Scholam Xe-
"nocratis, ubi auditâ de temperantiâ ex inti-
"mo sinu Ethicæ deprompta oratione,

tanquam æstro percussus ad bonam fru-
gem redit (*Crügerus in Horto virt*) & ob-
brietatem fastidire cœpit. Vocatur, (et
Christiano Liebent in Epist. dedic: coll. Eth.)
& quidem jure, virtutum indagatrix, vi-
tiorum expultrix, affectuum in homine
moderatrix, appetituum directrix, actio-
num excultrix &c. Proinde (*ut vult casus*)
Hanc audiat juvenis, ut exsatur morum
levitas; Hanc audiat Senex ut de virtutum
tramite in vitiorum confinia non decli-
net. Utilis est *Bonis* ut semper virtuti gau-
deant, *Malis* ut ab extremâ malitia resile-
ant. *Puto causam fuisse*, quod prisci Ro-
mani ita floruerint, seriam juventutis in
moralibus præceptis informationem;
Cum nihil tam altum, quo virtus non va-
leat eniti.

¶ 3. *Subiectum Ethices varium est.*
Adequatum & totale queris? hominem
civilitèr; cum sit perturbationis obno-
xius, beandum tibi habebis obvium. *In-*
hæsionis sectaris? Intellectum hominis pra-
cticum invenies. *Circa quod venaris?*
sum appetitum rationalem, voluntatem;

Tum

Tum irrationalem, affectus, retibus involves tuis: Considerationis inequeris? S. B. & virtutes cernes praecentes.

Monitum.

A Rtem quæ mores formac ne discere cesses,
Si cupis eximii nomina ferre viri.
Doctus qui vitiis torpet, non doctus habetur;
Sed charus nulli fui Phalerata manet.

FASCIC. ETHICI.

SECTIO SEGUNDA.

Sum. B. in Theatrum deducit;
Cujus & M E M B. I. S. B. Defin.
& Divis. conspiciendas sistit.

I. SUMMUM BONUM
est operatio animæ rationalis secundum
virtutem optimam & perfectissimam
in vita perfecta.

Obs. (I) Genus Absolutum (operatio)
homo enim non ut otio diffloat, torpe-
scat; Sed ut laboribus intentus vivat, na-
tus est: Limitatum vocibus, Animæ, quâ
expenditur principium ejus quo & proxi-
mū, per quod tribuitur homini (eo quippe

non

non sequestratur *Princ.* quod, totus homo,
dicuntur enim actiones *Suppositum* & *Rationalis*, quā repelluntur operationes
animæ vegetantis & sentientis, quibus si
tribueretur, naturale esset & indefessio
studio non obtineretur.. (2.) *Differ.*
Cujus voces singulas, ut hæderam, è re fu-
erit, erigam & quid intris venale habe-
tur inquiram.. Secundum, non normam,
cujus officio non virtus'; sed recta ratio
fungitur., Verum *Instrumentum* seu m.e.
diom juxta rectam rationem operantis
denotat. *Virtutem*, quæ non *Numerice*
vel specifice; Sed *Genericè accipitur*, enī
hirundo non facit *ver*, ut pote vel fortitudi-
do, vel temperantia totam non facit *pagi-*
niam, adit tota virtutum cohors'. *Opti-*
mam & perfectissimam: Hæc virtutis sunt
officia non *specialia* sed *Generalia*; Ita, ut
quamvis ratione *Existentia* virtus modò
perfectior, modò imperfectior sit; rati-
one tamen *Essentia* in suo genere quamvis
optima & ab omnibus imperfectionis
scorijs depurgata perfectissima manet.
In vita. Vitam hic intelligi affero mora-
lem.

in, quæ in vigore intelligendi, judican-
di & rectè volendi consistit, cui oppeni-
tur mors in ejusmodi actuum privatione
conspicua; ut in Theolog. (ex Epist: 1.
Tim: c.5.9.) qui vitijs serviant mortui, qui
pietati student vitam spiritualem vivere
dicuntur. Perfectâ, Hæc requirit, præ-
ter maturitatem, continuationem actus,
perfectio enim S.B. in instanti non absolu-
vitur, qui semihoram vivit, vitam vivit;
Sed non perfectam, quæ in operatione
cernitur continuatâ.

2. *Divid. in Theoreticum, quod ex veri contemplatione; & Practi-
cum quod ex actione virtutis moralis fluit.*

Obs. In choro Philosophico maximè
celebrantur duo illa, *contemplari* & *volun-
tatem informare*, quorum utrumq; suum
intendit bonum, *Illud veri cognitionem:*
Hoc à virtute profectam operationem.

Axioma.

1. *Datur actionum humanarum
ultimus finis, quem S. B. vocamus. Termi-
nantur actiones, detur E. aliquod in quo
termi-*

terminantur, detur quod propter se exponamus, & propter id cætera: Nulla res infinitum progreditur, qui E. appetitus humanus? Qui etiam frustrè esse datus, si nullibi a sequeretur finem suum ultimum: Verum non minus vulgare, quam verum est illud, *D E U S & natura nihil faciunt frustra.* Plurima nobis obtinunt bona, quorum aliquid Summum sit necessitatem est, cum unum propter aliud appetatur. Appetunt reliqua animalia suum finem, Quid nō ergo homo, qui animalium præstantissimus? Certè nemo animalium tam vesanus est, qui nullius gratiæ actionem, quod particulares operaciones ostendunt, suscipit.

2. *Formalis ratio Sum. Bon. consistit in virtutis non impedita actione.* Hæc homini domesticæ, hæc propria. Felicissimus habetur, qui vitia fugit, & virtutibus, virtuose agendo, studet. Summum B. quod in suo genere perfectissimum, perfectum etiam in quo collocetur requirit; In censu rerum humanarum, actione virtuosa quid præstantius? Res tūm de-

mùm perfecta judicatur, cùm in honestâ
& delectabili consistit actione. *Imme-*
rito & collocari putatur, (1.) in *Voluptate vel*
Corporis; Cum illius etiam belluæ sint
participes; Vel *Animi*, quæ ipsa non est
beatitudo; sed consequens signum, (2.)
In Honore, vel Meriti, est namq; Sum. B.
individua affectio; Non autem essentia,
& non per se. Sed propter virtutem ap-
petitur. Vel *Signi*, Bullæ n. faciem re-
fert, & cum ab aliorum dependeat nutu-
diu persistere nequit. (3.) *In Divitijs*,
quæ expetuntur propter usum, quem si
secundum non vixerint, quò plura possides,
cò plura cupis quò plus sunt potè plus sitiun-
tur aquæ. Fluxæ sunt facileq; tolluntur
divitiæ, S. autem B. propter se expetitur,
seipso (*ut de Affect. ostendetur*) est contens-
tum, constanterq; manet. (4.) *In Ideâ*
Platonicaâ; Cum lateat, quid per eam in-
tellexerit, illud authori reliquo; Ex inspe-
ctione tamen idearum non fluit practi-
cum, quale hic quærimus; Sed Theore-
ticum. *Cæteræ opiniones de S.B. essentiâ*
leviores sunt, quam ut dignæ invenian-
tur

tar refutationis ventilabro, instar flocci
cum ipsis venis amoventur, certe adni-
hilantur.

3. Summum B. civile cadit in hominem
in hac vitâ. Solonem rego impositum ex-
clamasse ferunt, quod nemo ante mortem sit
beatus. Verum de Externis non internis
animi bonis sapientem, cum vulgo, ser-
monem instituisse certum est; Ditisissi-
mum illum Cræsum calamitatibus exposi-
tum esse (cui aliquando dixit (*ut ht. Laërt.*)
beatum te non dixerò antequam hanc vitam
absolveris) innuisse mecum judicant histo-
riæ. Quid mortuos felices dicis? Neque
unt secundum virtutem operari. Si post
mortem, quod in vita felix fuit, aliquis
beatus dicitur, recte etiam ante mortem
felix salutatur.. Ut ut largiar vitam
humanam calamitatum esse plenissimam;
Non tamen adducor ut omnem felici-ia-
tem tollam. Dist: inter felicitatem omni-
bus numeris absolutam, & Qualem cunq[ue], pro
ratione fragilitatis humanæ, Illam non.
verò Hanc, datur etenim virtus & virtutis
operatio, in hominem cadere meridie est

clarior. Sum Bon. quò ad *Essentiam* in
specie humana rep̄tiri ced̄i probatum.;
Quò ad *existentiam* in individuis id ostendere
difficilius est. Licet haud s̄a pe cum
verè prudentibus nobis consuetudo sit;
licet perfecta virtus rara sit, tamen eō non
tollitur, sed innuitur.. Miserant in *Abra-*
bamo, Iacobo, Iosepho, Gustavo M. & alijs ci-
v̄ilis felicitatis exempla.. Si negaveris
S. B. in individuo acquisitum determinatum
sustuleris actionum humanarum finem.
Tinis speciei, individuis, vel certe quis-
busdam, acquiritur; si non, tūm nesciæ
quid appetere debent, in infinitum ruent
actiones'. *Monitum.*

Cum vivo tingat Virtus certoq; colore,
Quid fluxum sequeris? Candida quare **BONA**,
Offert quæ remanent calathis tibi lilia plenis,
Accipe, quò **FELIX** vivere tute queas.

M E M B. II. Affectiones Sum. B.
Essentiales sicut & *Accidentales* seu *Comuni-*
nes cum proprijs immedia: sequen-
tibus in aprico circumducit.

i. **AFFECT. ESSENTIALES**
(*Essentiale non constituens, sed consequens in-*
telligej)

sellige) sequentibus declaratur axiomata-
bus: *Summum B. est (1.) Divinum*, non
per infusionem, sed per conditionem la-
boris. *Virtutem posuere Di* sudore
parandam, & post hunc ipsius fruitione
nihil dignius. (2.) *Perfectissimum*, non
ab solutè, sed in suo genere; appetitum
maxime moveat rel. quaq. hujus gratia ap-
petunt bona. (3.) *Sibi sufficiens*; Est
perfectissimum, cui addi nihil potest. Per
hanc media, quò ad *existentiam* & *instru-*
menta non fugit; sed quò ad *essentiam*
reculat. (4.) *Domesticum* & *proprium*,
tum quia soli homini competit, cùm quia
id ab alijs petere non cogimus. (5.) *Ho-*
norabile, quòd perfectiss. & reliquorum
bonorum existat prīn. ipium. (6.) *Sta-*
bile & *sicutum*; Non *absolutè*, quòd nullo
modo possit perdi, & ex felici infelix fieri
queat; Verum comparate r. sp. citò flu-
entium, quà ut habitus virtutis vel non vel
difficilimè moveatur. (7.) *Faciens b.*
minem quadratum. Hoc qui possident
non ut ventilogia culv. parent vento;
sed in quāvis fortanā constantes manent,

adversa non franguntur, secundâ non efferuntur. (8.) *Commune omnibus sz. hominibus*, non ratione possidendi; actu enim ab omnibus non possidetur; Verum ratione potentiae, cum à singulis virtutis studio parari possit &c.

2. AFFECT. COMMUNES
Sunt instrumenta viro bono commoda, ut faciliter secundum virtutem valeat operari.

Observ. Ita dicuntur; cum non tantum beatis; quib[us] & sceleratis, qui spe felicitatis destituuntur & in luto viriorum indies voluntur, convenienter.

3. Divid: in *Internas*, quæ vel *Vite*, u.
Libertas, quæ potestas est ubiq[ue]; & quovis tempore actiones virtutis exercendi; Huic opponitur *servitus*, cui adjungitur *Captivitas*: Vel *Carpis*; ut *Sanitas* consistet in bono temperamento & membrorum concinnâ conformatione, unde *Pulchritudo*: Et *Externas*, quæ vel *Possessionis*, udivitiae, vel *Dignitatis*, ut honorcs, extenuati honorati, non honorantiss. His bonis *Amicos*, quibus (ut dicit Guccius) una anima in duobus corporibus, supcede.

4. PROPRIA immediate sequentia

tia, sunt C O N S Cientia Bona, quæ est no^t
titia (non innata sed acquisita) & recorda-
tio recte factorum & cogitatorum.

Obs: *Bona*, (per moralem, non transcen-
dentem bonitatem) dicitur à (1.) Recta-
tione & lege etiam Dei ut normis, qua
scrimina honestorum & turpium pra-
monstrant & advehunt. (2.) Objecto, cir-
ca recte cogitata, dicta & facta versatu.

(3.) Possessore seu subjecto, quod est vir
bonus. (4.) Effecto, animu^m hominis
quiete donat. Hæc est quæ famæ men-
dacia ridet; Hæc murus est æneus; Hæc
hominem exhilarat, Hæc lætificat.

5. Et VOL UPTAS est boni (vel
bonæ actionis ad finem productæ) quod à bono
amatur complacentia.

Obs. Intelligitur h̄ic *Voluptas HONESTA*
quām vir bonus ex actionibus percipit su-
is, quā solā delectatur; Et H U M A N A;
Homini quippè propriè loquendo com-
petit; Homo enim est qui, quando se-
cundum virtutem agit, non potest non
ibi ex animo gaudere. A X I O M.

1. Sum. L. gradus recipit. Virtutem

Sin hoc clariorē in alio obscuriorē esse non
mulkūm dubito; Ita S. B. quod virtute,
ut medio, acquiritur; Verūm hoc sit pro
ut inest & ratione subjecti; Non prout est
& ratione essentiæ; sic enim semper est
perfectum, semperq; sibi simile, ut de suā
perfectione nihil remittat.

2. *Bona corporis & fortune ad Sum.* Boni
splendorem hūd parum faciunt. Hic Stoici
ūm vexillum erigunt & ad certamen
animum intendunt. Afferunt pro leve-
ritate suā solitā S. B. non tantūm bīscē carere
posse, quin imo illa non esse vera bona. Pal-
marūm ipsi dimidiam do, Et (1.) Illud lat-
gior, cūm S. B. intelligitur actus Essentiæ
sibi sufficit & clarum & eternumq; habetur,
hæc fluxa sunt; interim ratione Existē-
tia ceu instrumenta requiruntur, & ut fa-
ciliūs & splendidiūs exeratur faciunt.
Sanitas (*Hornejus*) mulkum facit ad S. B.
licet rem totam non conficiat. Scissō velo
(*Seneca*) navigat magrus gubernator, non tn-
ita bene ut infracto: Opibus sublatis, animo
viri boni non frangitur; Verūm multæ
impediuntur actiones honestæ. Morbus,

ne in acie pugnet fortis, honores appetat
magnanimus, impedit. (2.) Circa hoc,
de obtinenda victoriā nullus dubitans,
velito. Virtus nihil nisi eo, quod bonum,
indiget, hæc autem ut instrumenta requi-
rit, quid E. bona esse inticias ibo? Opes,
honores, sanitatem &c. S. pagina multo
ties dona Dei appellat, & identidem justis
pollicetur; omne autem donum Dei bo-
num esse, sine errore non dubitatur, ne-
dum pertinaciter negatur..

3. Amici ad felicitatem haud parum fa-
ciunt. Cedo quis esset rerum prospera-
rum effectus? Quæ secundæ fortunæ
gaudia? Si homo ijs, cum quibus ejus-
modi communicare posset, esset destitu-
tus? Sunt certè in rebus prosperis ad con-
victum, recreationem atq; exercendam
beneficentiam multum necessarij. In
hunc merito benefacimus; Cùm

Extra fortunam est quidquid donatur amicis
Quas dederis solas semper habebis opes,

(ut Mart. canit) in adversis quid magis re-
quirimus quam hos? Hi sunt qui solati-
onem, qui auxilium supeditant. Quo pacto

*eos tibi aomparabis, perquiris? Virtute
abunda, eorum eris dives'. En...! Officio
Fide parantur amici* (Sal. in Bel. jug.)

4. *Animus noster modò Rex, est modò
tyrannus.* Verba hæc Seneca sunt, quibus
Bonæ conscientia tranquillitas, & male men-
sū axetas ostendi potest. Ut Rex bonus;
Cùm nihil nisi justa & honesta intueatur,
nulla turpia in peret, nulla sordida, nihil
timet: *Tyrannus* verò, cùm nulli bono sit
intentus, cùm mali cupidus, cùm sit deli-
catus, cùm ab omni honestâ actione va-
cuus, motum vel rei minimæ formidat;
Sic Conscientia recti colossi instar immobi-
lis perstat, *Hæc* adversariorum contumelias superat, *Hæc* malevolorum arietes
frangit, *Hæc* etiam vires corpus habere facit.
Conscientia verò mali ē malis quæ manat a-
ctionibus pulpit at assiduò flagitiosa metu.
Confessus est monstrum illud Nero, se ma-
terna specie agitari, se verberibus furia-
rum vexari, te telis ardentibus peti. *Plut.*

Monitum:

ES Dives, fatus, tua sunt sat membra *Venustia*,
Est tibi multos honoris *über* & esse cupis;
Hæc virtute cluras, fac MENS sit conscientia recti,
Hæc faciunt *Felix* quod miser ipse sis...

FASCICULI ETHICI,
SECTIO TERTIA.

Virtutis *Causas* & internum ejus *Ob-*
jectum in campum provocat, Cujus Et
MEMBRUM I. *Causas* habet.

I. CAUSA virtutis *Efficiens* (i.) U-
niversalis D E U S, à quo, ut saluberrim
fonte, omne bonum fuit, virtus autem
bona est. Si Deus nobis non succurrit,
in trivijs versemur & vitæ hujus tramite
fallamur. (ii.) Particularis & quidem
Principalis immediata, (mediata est intellect,
practicus) est bonarum actionum fre-
quens exercitium. Una hirundo non
facit ver, ut acquiratur in gradu perfecto
virtus (sicut omnis habitus acquiritus)
creberrimis opus est actionibus'. En!
Virtutis introducenda *Actio*nes cause sunt,
introducēta Effectus'. Minus autem princi-
palis interna bona indeoles, quæ huic nego-
tio plurimum attulerit momenti: Parum
aut nihil facies in vita Minervā. Exter-
na, honesta Parentum educatio, & fide-
lis præceptorum informatio. At teneris
allve

Suvestre multum est. **R**emota censetur **T**emperamentum, ad inclinationem aliquid, ad complementum nihil facient.

2. **F I N I S Cui** est homo, **C**ujus ab solutè **s**ummus, cum efficiente idem est, **D E U S Deiq;** gloria, omnia ab uno, ad unum omnia; **I**n suo genere summus **S. B.** ad quod per virtutis tramitem homo ducitur.

3. **M A T E R I A** virtutis propriè dicta & ex quâ nulla est; Est enim accidens, **I**n quâ seu subjectum si queris Denominatio-
nis, tibi obviam ibit homo; Si verò in-
dicationis, appetitum rationalis, (ad sensi-
tivum quidem referri potest, sed non ut adjun-
cta inhærentia, nisi velis absurdè eam brutis
attribuere) invenies. **C**irca quam seu ob-
jectum si veneris, inspice Memb. seqv.
Internum habebis affectus (qui hic rectè eti-
am inseri possent) **E**xternum circa singulas
virtutes reperies.

4. Cùm virtus materiâ propriè dictâ
non vestiatur, cum quoq; verâ **F O R M A**
indutam esse non est quod opineris: For-
metamen vicem supplet, si Absolutè consi-
dera-

deratur, congruentia rectæ rationis, ~~Re~~
spectivæ honesta mediocritas: Quæ dextre
examinata pari passu ambulant.

Axioma.

1. Sedula ad virtutem informatio non ~~est~~
negligenda. Qui vult ut liberi sui in ho-
nestati & tramite feliciter progredi antur, &
in continencia vitiorum non præcipitentur:
ab innobis eos in templum virtutis so-
cum ducat, sit ipsis ipse norma, ad quam
tutò suas actiones dirigere possunt. Cu-
ret ne sibi dicatur, dum ipsis ad virtutem
hortatur, quod dicit matri suæ, monenti
ne retro reparat, cancer Æsopicus, faciam
mea mater site idem prius facientem vi-
dero. A malorum confortio eos arrebat,
ne, ut diem spectant oculi lajos lœduntur & ipsi
malis eorum moribus tinguntur. Fac
sectere bonos si bonus esse cupit. Credat na-
turalem inclinationem virtutem adquiren-
dam adjuvare, sublevare; Sed ei non
sufficere; ad vitia enim prona fuerit, si
ipsis detur solutis repagulis huc illucq;
discurrere. Licentia vires nacta, nihil
non sibi arrogat. Optima ingenia pro-
pensa

pensa ad decus & gloriam, si desint qui excolant, veluti fœcundissimi steri scunt agri. *Nasci vulgare est, benè institutu altera vita est*, capropter plus se debere præceptoris, quām patri confessus est *Alex. ille Magnus.* Sterilia ingenia haud raro, ut exempla nos docent, fructus ferre didicere; Fertilia verò lappis & tribulis, per incuriam, facta sunt obnoxia.

2. *Virtutis subjectum est Voluntas.* Virtus cum brutis homini non est communis; Esset si in appetitu sensitivo resideret. Voluntati omnino, cùm sola ea, junctum sit, quod honestatem, quam ne scit appetitus sensitivus intendat, intendit virtus. *Ratio* quod honestum; *Sensus* quod jucundum & suave, quæ interdum in honesta, bonum judicant. Ubi stabulatur electio, ibi etiam virtus; cùm sit, ut videbimus, habitus electivus. Ut spes, eulativæ obscurato intellectui, ita voluntati morales virtutes medentur; undē recte concluditur esse virtutem moralem in voluntate. Concedo etiam quod certo

certo modo, mediatae sive in appetitu sensitivo hancant. *Monitum.*

Qui cupis excelsum virtutis visere collem.

Otra detrecta disce labore frui,

Ostia virtutum vigilans Numinis servare.

Hos qui non vigilant spernere credo solene.

M E M B. II. Affectus inspici- enti subjicit.

I. AFFECTUS sunt motus appetitus sensitivi, exorti in corpore ob notitiam objecti, vel boni, quod prosequitur; vel mali, quod fugit.

Obs. In adyta affectuum penetrare eorundemq; na- turam intimius speculari, non est huius fori, nec secundum in- stituti ratio. De illis hic agendum est quatenus vel res no rationis reguntur, vel illud executiunt, & sic opus ha- beat epistro, quo in rectam viam reducantur.

2. Oriuntur affectus sequenti modo. Si objectum bonum fuerit nascitur *Amor* quem sequitur *Desiderium*: Si malum *Odium* comites habens *fugam* & *adversati-
onem*. Desiderio & fugae junguntur *Spes* & *Desperatio*, ab illa *Audacia* quam ex- cipit *Ira*, ab hac vero *Metus* fluit. Ag- men claudunt *Gaudium* & *dolor*. Sic amo- rem in *Concupiscibili* & odium in *Ira* scibili o- mnium affectuum fontes esse cernis.

¶ Adies

Axiom.

1. *Affectus non sunt simpliciter mali, & graditus extirpandi.* Affectus natura malos esse opinio Stoicorum est, sed erronea. Cum DEus parentes erga filios, filios erga parentes, meritum erga uxorem &c. laudabili amore tinxit; Cum natura, quæ sapientissima est, nos multis laudabilibus affectibus donavit; Cum ira sit eos forsitudinis; Cum amor proximi sit fons liberitatis; Cum odium turpium honesta promoteat &c. Cum lex Dei amorem in parentes & proximum præcipiat; cum spem fiduciam & gaudium velit; Cum dicatur Deus irasci, misereri, odisse: Quid affectus penitus damnas? Quid bonitate naturali carcere putas? Aliud est dicere affectus esse bonos & malos moraliter, quod concedo. Dum imperio rationis parent boni, dum refrigerantur & solutis repagulis huc illucq; ruunt mali sunt. Aliud dicere eos malos quæ Affectus, quod allatis duabus rationibus nego. Cum boni sint affectus, ut extirpentur non est quod largiar. Si tolluntur, tollentur virtutes, quarum sunt

Obje-

Objectum, quo remoto, removentur res ipsa cuius est objectum, Tolle colores sustuleris visum. Non possunt tolli. Sensu caret qui affectibus est vacuus & nulla re afficitur, cunctis autem animalibus sensus dati sunt; Cui inest sensus, inest quoq; dolor & voluptas. Cedo Stoici quod sapiens in Tauro Phalaridis constitutus dolorem vincat, aut non caret, quod non sentiat nimis quam magnifice dictum est. Cum extirpari nequeant affectus, teneantur sub jugo rationis, animi imperio corporis servitio magis utamur & victores fuerimus.

2. *Affectus sunt in anima sentiente,* Hic iterum sibi sapiunt Stoici, qui affectus animæ rationalis adscribunt eosq; ad voluntatem pertinere assertunt. Cadunt affectus in bruta; nobis invitis haud raro oboriuntur; Cum commotione spirituum & sanguinis fiunt. Quid cum brutis commune habet ratio? Quid inviti voluntati advenit? Quæ motio mentis primum (ut intelligens sine organo corporis cognoscit; Ita etiam sine ejus passione appetit) cum motione corporis sit? Concedo contingat

*eos ab appetitu rationis cieri, remotè st. & me-
 diante Phantaliā, Verū aliud est (ut di-
 cēt Hornejus) à voluntate suscitari; aliud in
 voluntate ejidere.*

*3. In hominis potestate est affectus regere.
 Cūm naturā insint affectus magnam vim
 eorum & potentiam experimur, imperium
 detrectant, identidem res novas mo-
 liuntur, ut maximi negotij res videatur
 eos coērcere. Interim eō eorum non
 afflurgit imperium, ut regio titulo ratio-
 nem non dignentur.. Illa ipsa Regina
 est, quæ potest eorum conatū retundere,
 quæ potest approbare, quæ potest ipsis
 cūm vult habenas relaxare, cūm vult ar-
 etius impenerē. Servus est qui hisce, cūm
 teneatur, ut dicit Nemonax, imperare non
 potest. Liber est qui rationi servit, qui rati-
 oni se subjicit. Esto E.*

Mouitum.

*F*elixum Juvenem superas, qui bella gerendo,
 Qui vincis fortis quosvis im orbe viros:
A F F E C T U S supera si vis modò fortis haberi,
 Hos qui non subigit, non bene fortis erit.

Memb.

*M E M B. II. Adjuncta & Principia Actionum humanarum sub suâ
sturmâ militare facit.*

Actionem virtutis Efficientem esse Memb. I. h. scilicet Pos. I. nos docuit. Cum autem ex quavis actione non oritur virtus, sed honestas; Nec a crebris simpliciter, crebris etiam actionibus acquiruntur virtus. Sed a crebris quae mediocritate mensurantur & recte rationis decempedâ. Atq; cum quedam Actiones primâ fuisse, ut laude dignas, se offerant, diligentius tamen examinatae ea destitui deprehenduntur, ut rectum de illis feratur ius dicium, è re fuerit de earum Adiunctis & principiis altius inquirere.

I. Actionibus accidit (1.) **I N V I L T U M** undè Actio invita, quâ quis aliquid designat, vel Violentia adactus, hinc fuit, Violenta, cuius causa externa est, ut et agens vel patiens nequeat resistere; Sed interdum tantum loco instrumenti sit, (ut dum fur in carcerem trahitur, vel ad suspedium rapitur) Vel Per ignorantiam, undè initia ducit Imprudens, que ab agente ignaro vel inconsiderato proficiuntur & ob admissum peccatum subsequentem habet pænitentiam. Ut dum OEdipus nescius patrem occidisset & matrem uxorem duxisset, facti ipsum pœnituit, (2.) **VOLUNTARIUM**

C 2

undè

undē Actio voluntaria, Cujus principium
est in ipso agente & singulas circumstantias
sciente.

2. Principiorum Actionis Volunt. (1.)
Est CONSULTATIO, quæ est diligens
mediorum, quibus ad finem pervenitur, in-
quisitio. Objectum hujus sunt negotia
humana; unde de æternis, de naturali-
bus, de præteritis frustrâ consultaveris.
Hic ce certo eris solitus scopo, hic tibi
curæ sint media quaç; facilima, quæç;
optima, quæç; honestissima. Hic impossibili-
bilia exulantur. (2.) ELECTIONE est
præmeditata appetitio eorum, quæ in nostra po-
testate sunt & à nobis fieri possunt. Filia hæc
consultationis est; Differit tamen ab eâ
Objecto, illa intellectus est, Hæc Voluntatis;
Tempore illa præcedit hæc sequitur; Et
Materia, est illa incertorū, hæc manifesto-
rum. 3. VOLITIO, quæ est boni
cum ratione appetitio. Hujus Objectum re-
verā bonum est, si is qui vult bonus est;
verūm bonum, si malus, apparet; nemo
enim sanæ mentis malum quā malum ap-
petit. Norma, ad quam decet voluntatem
diri-

dirigi, est rectaratio. Hic non Physicè pro
actu primo, sed Ethicè pro actu secundo
accipitor.

3. Ex hisce erit Liberum Arbitrium, quod est facultas hominis, quâ voluntas pro libitu secundum intellectus judicium, quid vult & non vult. Axiom.

1. Datur Actio mixta. Ejusmodi Actionem in quâ & invitum & spontaneum concurrunt dari certum est. Interim tamen ab hisce non habetur distincta; Et cum à Circumstantijs & sine plurimum astimetur actio, spontanea merito dicitur; Sic exorto incendio destruuntur domus aliquæ, ne tota civitas in favilla redigatur, Attende. Volentaria est quâ finem respicis; invita quâ spectatur simplicitate.

1. Quævis ignorantia non excusat. Naturam ignorantie dum inquirimus, non esse illam uniusmodi qui vis deprehendit. Alia est ea que subsequentem non habet pœnitentiam; Alia que habet. Illa non excusat; quippe cum errat sui non pœnitentia agentem, judicium est cum præter animi sui voluntatem non fecisse. Hæc veniam

NB 18

Et remissionem, cum contra se habeat mere-
tur. Alia Un. versalis, alias J U R I S, que
est, cum ea ignorantur, quae unusquisque antea-
quam suscipitur actio, sciat. Dicitur a Phi-
losopho Affectata, Supina & Craſla. à
Keck. ignorantia finis'. Alia FACTI,
quā circumstantiae (in quibus totius rei
cardo vertitur) singulares ignorantur, quas
agens ante adeò bene non potest præcavere.
ILLA factum invitum, excusatione ins-
digna non reddit; Potius enim perversi-
tas, quām ignorantia peccati cauſa est,
Hanc E. qui prætendit castigandus est, ne
ll. pro campanā pistillo carente habean-
tur. Hæc autem excusat, vel mitigat.
Circumstantiarum (quas enumerem non
fert brevitas) Ignorantia factum, reddit
invitum; Quia voluntas agentis per eam
impeditur, aliud namq; volebat agere
quām agebat. Hæc autem ut factum
excusat, requiritur, ut circumstantiae uni-
us aut plurium careant dolo, ut culpa no-
strâ non fiat, ut factum sequatur dolor.
NB. Quod ignorans agit quis, quando quid agat ignorat;
sed actionis male ipsa ignorantia causa non est, verum aliud
quidpiam quod ignorantiam invexit; Sic Ebrius quid
agat

agit ignorat; Verum ignorantia patrati facinoris causa non est, sed ebrietas, per quam ignorantiam sibi paravit, non meretur veniam; Quod per ignorantiam quis agit cum ignorantia actionis est causa, & si cōmitembauerit punitentiam excusabilis est.

3. *Ex solo fine bonitas Actionis non estimatur.* Hoc dūm affirmant Iesuvite, ad canonem configiunt illam, *Actione à fine Specificationem trahit; sed quid contenti sunt Bonitate Partiali?* Cūm requiratur totalis? Bonum ex integrâ causa exsistet, ex defectu vel minimo surgit malum. Ad bonitatem operis requiruntur. (1.) *Objectum honestum, de re inhonestâ nihil bonitas speratur.* (2.) *Media Licitas, de illicitis nihil nisi vanum eliceas.* (3.) *Finis bonitas.* Contingit omnino quod bonum ratione Medij & finis, ratione objecti interdūm sit malum; ut cūm quis Esturienti panem veneno infectum porrigit; Insuper Bonum Resp. Obiecti, sit malum Resp. Medi; Ut eleemosinam dare, si per vim qua clargitur proximo abstulerit; Vel si recte possideat, & inanis gloriæ gratiæ donet, malum sit ratione finis.

4. *Nemo vult nisi quod bonū esse existimat.* Omnis hūis rationem boni induit, omnes autem quod appetitur rationem finis obtinet. Inclusus omnino est, qui in malum

fertur, certè nisi, quod sibi conveniens^s, nullus approbat, ne dūm vulnus nisi quæ bona sunt vel reverā; Vel bona tantum apparet, verum bonum, in quo suspicienda honestas micat, boni, in quibus dominatur ratio, appetunt. Vitiorum autem mancipia, quæ affectibus parent, malum, non tamen nisi sub i^pecie boni, inhiant, desiderant.

3. *Voluntas in rebus civilibus & libera.*
Possumus in talibus quæ nobis placent facere; spernere aut acceptare quæcumq;
nobis objiciuntur possumus^s. Consultare, eligere, nolle, velle, undē habitus virtutum & vitiorum, in nostro arbitrio sum est, & potestate. Quod cogi nescit recte liberum dixeris^s. *Voluntas non potest cogi;* (*Actum ejus non imperatum*, qui ab alijs potentijs impellitur, quamvis hic etiam minus propria sit coactio: Sed *Eli*, citum, qui in ipsa voluntate elicitur, intellectum volo) ipsi quippe nemo dominatur. Recte dicit *Lipsius*, *Nulla vis extera me cogat ut sentiam quod non sentiam*: Mascula hinc vox illius *Indi ad Alex.* Ci-

*Hiis lapidibus vocem elites, quām nos cogat
facere quod nolumus, Non vixit, non vivit,
non vivet, qui ea nos facere adigat, quā animus
non decreverat. Si libera non esset vo-
luntas frustrā ferrentur leges; Frustrā
bonis proponerentur præmia; Frustrā
erigerentur informationum trophæa;
frustrā malis præscriberentur poenæ, Fru-
strā imò immēritō punirentur flagitiis;
Cūm **quod** agant ipsis liberum non sit.
Movetur, dicas, ab intellectu? Fateor quò
ad specificationem, cūm cœca sit, illam illa-
strandam esse; Nego quò ad Exercitium
Actus sic enim nullo alio movetur.: Li-
cet prævia sit cognitio; Condīcio enim
tantum illa est, quā appetitionem ipsam
non efficit. *Monitum.**

Nobis cūm liceat volumus quò flectere passus,
Semper erit curia, Regia castra sequi.
Fac de **VIRUTIS** rectio non tramite flectas;
Fac vitium fugias, optima quæq; velis.

FASCICULI ETHICI, SECTIO QUARTA.

Inestimabili auro quæ fulget, *Virtutum*
Phalangem brevissimis describit lineis.

M E M B. I. Virtutis Naturam
in Gerere adumbrat.

1. **VIR T U S** est habitus animi quo
informatur (Mens. sz.) ut verum rectè cognoscat, & bonum constanter eligat faciatq.

2. **Divid:** in INTElectualem (quam
suis locis servo) Et MORALem (nuie hic
hæderam suspendo) quæ est habitus Electi-
vus in mediocritate consistens, fructu quo ad
nos prout vir prudens eam deinviverit. *Vel*
(ut Nobil. & Consult. Præcep. Michaël
Gyllenstalpe eam clarè definit,) est prom-
ptitudo agendi in homine secundum honestatis
normam, quæ omnibus affectibus tale injungi-
tur moderamen, ut optimus, qui in hoc mundo
haberi potest, status obtineatur. Cuius cum rati-
onem in Coll. Eth. Disp. 3. Th. o. dexterim reddit; (qui
omnino videatur) iure pro optima & clarissima retines-
tur; Interim ad Alteram Arist. Antiquitatem suspicere
breviter.

Obser. (1.) GEN. est *Habitus* qui ppè
pluribus actibus parata nos promptos ad
honestè agendum reddit. *Potentia;* cùm
insit à natura, non est: Non est *Affectus*,
Illi enim interdùm perturbantur.; Su-
perest E. quòd sit *Habitus* & quidem Ele-

et' omnis; Certo enim suscipitur consilio &
Innotescit etiam requirit causam (intellige Electio-
nem Perfectam, non Imperfectam) Hoc virtus
tent differre facit, & ejus actionem, ab acti-
onibus brutorum, coactis, temerariis, fortuitis,
invenerit, ut & habitibus intellectualibus & cor-
poralibus. (2.) D I F F. seqv. verba ha-
bent quæ in hac cœl obsecuriora in poste-
riori commodè quasi declarantur.. *Cau-*
sæ virtutis præcognitæ sunt.

3. Divid. Vel *Gradibus* (Ratione Esse-
tia virtus hic defin extensionis & remissi-
onis expers est; Non Rat. Existentiæ &
Subjectorum) in Imperfectam, Perfectam &
Eminentem. *Vel Objectis in Pictatem*, que
in neminis di vini cultu, Et Probitatē in dis-
lectione proximi, quæ perspicua est; Hæc
Divis. fundatur in distinctione decalogi.

4. VITIUM MORALE est ab-
erratio à moribus, quæ contra naturæ legem &
rectam rationem vel in excessu vel in defectu
peccatur. A X I O M.

1. Virtutis hæc in vita homo capax est.
Ornatus est homo rectâ ratione, ad cuius
unius trutinam se diriget, quam examinis sui

mormam & obruſſam (Lipſius) habebit; De-
coratus eſt potentiā honeste agendi, quid
virtutis capacem negas? Poteſt, ut ante
edocti ſumus, S. B. bear;. Quid ni etiam
conſequentiſ & medijs particeps iſtū? Cūm
oppoſita circa idem habeant fieri, & vitijs
obnoxius ſit, quid ni etiam virtuti? Vivas
ne virtutum iſagines paſſim vides? Ob-
ſcuras reponis?. Obſcura imago etiam
imago eſt, imò quaſdam fulgere nequie-
quām negaveris?. Vanas arbitraris in-
formationes & iſtitutiones? Eſſent pro-
cul dubio, imò & leges vanæ, cūm nobis
authores ſunt, ut bonum arripiamus &
malum fugiamus; Quid bonum ſectetur,
nullius niti mali capax? Ejœ!

2. *Mirabiles mereq; divini ſunt vitutum
Effectus.* Hæc contra ſirenum cantus no-
bis amuletum promit; Hæc contra fortu-
næ tela ancili cœlo delapſo nos tuetur.
Hæc tanquam effuso flumine cupiditas
tum flammas reſtingvit, licenti æ audaci-
am fraingit, temeritatē reprimit. Fa-
cit homo durioribus negotijs enitescat,
declivem facilitatem adiernetur, facit

ardu-

arduum laudis magno sudore admittatur...
Efficit ut temporum injurias necliat, infi-
micorum insultus rideat, in secundis, in-
adversis colorem non mutet. Cùm au-
tem tanta non sit virtutis (Excell. Freibermi-
us in *Ved.* in *Comp.* in *Curt.*) quanta vitio-
rum; Tibi curæ sit, ut ejus sèges uberimè
in mentis tuæ agro crescat, quò tandem
de cado amplissimo optimi laporis vinaria
haurias". Nitamur summâ ope, ne de
ardua, verùm jucundâ, virtutis viâ, in des-
via vitiorum flentibus, præcipitemur...
Hanc ut teneas viam, ab extremo, quod magis aduersa-
tur, maxime declina... Virtus qua naturam sequi viden-
tur suffoca, extingue; Appetitui resiste; Voluptates
neglige, venerem despice, En! ut dicit Horat. Eruenda
cupidinis pravissimi Elementa, tutus eris.

3. *Introducti virtutis habitus certum si-
gnum dari potest.* Multus hic est Philosophus
ubi 2. Eth. 3. peculiarem de eo signo tractatum
format. Scito autem si cum jucunditate,
cum voluptate animi, si facile prompteque
quod antea difficulter fecisti & cum do-
lore, facis, benè tecum agi, formosissi-
mam illam virginem virtutem sat firmo-
nexu tibi adstinxisti.

4. *Vitia etiam Ethice sunt considerationis.* Novimus (Dichm. in Synt. Obs. de Vir. in Gen.) virtutum nomina malorum sæpè vitiiorum velamenta esse. Proverb. Sver. *Een grym och swart färga öfwerthöö se onu offisk medh en hwiit Mantel.* Novimus mala bonis esse vicina, ne ergò ad virtutis portam navigans, in vitiiorum Scyllam aut Charybdis incidat, ne in Scopulos impingat & naufragium faciat, eorum naturam & situm sciat necessarium est. Agit Eth. de Virtutibus, Quid nō & de Vitijs, si non per positionem; attamen per remotionem? Cognitā virtute confusè quidem noverit vitium; Non tamen distinctè. *Monitum.*

B *Et Mundus Pelagus, mortalis navita quisq;
Est Virtus Portus, dat Vitium Scopulos
Carbasa sic veritas, fugias quo ritē Charybdis,
Et tandem tutus littera tuta petas.*

M E M B. II. Quæ familiam descunt Pietatem & Justitiam in conspectum duc.

1. **P I E T A S** est *virtus D E U M religiose ritèq; colendi.*

Obs. *Talis hic intelligitur Pietas, quæ nostræ*

nostrâ industriâ acquirî potest; Non quâ
dem consimilatè ut nos salvet; sed ad quosfe-
dam existendi gradus, atq; qualis hic quæritur.
Ex visibilibus namq; mundi invisi-
bilem DEum naturaliter cognoscimus,
unde nobis inferre licet illum esse cole-
dum. Hæc cum reliquis virtutibus S.
B. civile finem agnoscit, & ut illum con-
sequamur haud parum facit, & quidem
principalièr, quid ergo curemus, pro ut
hic consideratur, quò per accidens tendat?
Ethnicam pietatem hic intelligam infers, at
illa peccatum est. In foro Poli quod sit
adsero, nego in foro Soli. Proximum
colimus, quid ni E. Sumum illud numen?
Mundanos Dominos suspicimus, omni-
nò etiam suspiciamus coelestem.

2. *Objectum Internum*, est appetitus co-
lendi DEum; Quem homini inesse ex ipse
Gentilibus evincere possum; quam sunt illi pro-
ni ad effingendum varios modos colendi DEum,
quam seduli! *Externum DEUS ipse.*

3. *O P P O sita*, quæ nomine unius ve-
niunt Impietatis, quâ quis vel superstitione
mis, novos modos DEum colendi com-
missi.

miniscitur, & alia, præter verè vivum Numen (quod tamen novit) fingit; vel Planè impius DEum omnino spem neglegitq; Hæc torrentis instar in omnem virtutum paludem se infames precipites dat.

Heris de 4. JUSTITIA est promptitudo justè vivendo suum cuiq; tribuendi.

Nelthm Obs. Cùm pari cum ipsa virtute passu ambulet, cùm universalem sùb se continent, per prompt. eam definitus & non per virtutem moralē, ne idem per idem explicetur.

5. Divid: in UNIVERsalem que sub se virtutes continet omnes, & nihil aliud est quam obedientia erga omnes leges.

Obs. Certo tantum respectu, non autem recipse differt à virtutum complexu, quia qui dūm respicit tantum alios, justitia; dūm in habente consideratur. Virtus dicitur..

6. Et PARTICULarem que virtus Moralis est, quam suum cuiq; de bonis & malis exteris, tūm communibus meritorum habito respectu, tūm particularibus sine personarum intuitu tribuitur. Definit. rationem facile videris, & quod sit Duplex, scilicet.

7. (1.) DISTRIBUTiva, que in Divisi-

distributione, respiciens dignitatem personarum & aequalitatem rerum, cuius quod suum est tribuit.

Obs. Habet hæc Object. Re. externas; (ut potè pecunias, honores, pagos, prædas, labores, vestigalia &c.) quæ inter plures dividendæ: Normam verò Proportionem GEometriam, quæ inequalis est numerorum distantia; ut inter 2. 4. 8. 16. 32. Et (2.) COMMUTATIVA, quæ in contractibus & commutationibus, personas non respiciens, eam servat aequalitatem, ut id quo quis dignus, accipiet. Obs. Agnoscit hæc Object. res contractibus commerciisque obnoxias: NORMAS (non indices hic excludi rectam rationem) autem PROPORTIONES ARITHMETICAS, quæ exigunt numeri aequaliter inter se distent. ut 2. 4. 6. 8. 10.

8. OPPOTI JUSt. Injustitia in Excessu, quando alicui quod ipsi non debetur datur. In Defectu, quando quod debetur non tribuitur; tam in Distributione, quam in commutatione. Axiom.

1. Externus cultus DEO planè non displicet. DEum (licet non ignoratio pure negationis; attamen pravae dispositionis) ne fecit, qui nusquam aliquam pietatis faciem penes se lucere facit, bestijs, imo truncis;

multò deterior est. Nescio nūm ullibi
Inernus Cultus, quo optimè note, cum sit
omniscius, præcipue delectatur Deus, flo-
reat, ubi *Externus* nos expullulat. Si hunc
planenibili haberet, fruistrā in quibus pu-
blicē Deo honorem delatori sumus, tem-
pla ecclā essent. Est fateor corporis o-
pus, sed co nobis expedit mentis proges-
niem patefacere. Fugiemus tamen ni-
mias, quibus rata cohors usq; adeò est de-
dita, geliculationes². *Genua flexamus*, ut
nostram humilem infirmitate indicemus
(eis pectorib⁹ ad eo sunt invisi, qui ad nomen I. Christi
infac statim anex immobiles sunt; superbiæ spiritu eos
intus agitari, cum externos artus siccari non sint mes-
meres, sine causa haud conicitur). *Manus complice-*
mus, ut cor nostrum omneiq; actiones ad
divina arreste applicemus: *Eas elevemus*,
ut mens nostra ad ens maximā sublimē
erigatur, & quid non, quod superstitionem
non sapiat.

2. *Iuramentum admodum non est illici-
tum*. Ambigo nūm quisquam meram
quorundam levitatem non fastidiat, stant
comæ, horret pectus, ad tertium quodq;
verbum nomen Dei in vanum adsumunt,
eius³.

Ejus per nomen, per mortem vulneraq;
Christi vanissimas suas vanitates stabili-
unt. Admoniti ne jurent, per idem ju-
ramentum se non jurasse jurant. Vani-
tatem ejusmodi cane & angve pejorem
abjice, abige, prosterne. Et nisi necessi-
sitate adactus, nisi testibus destitutus, nisi
insens juramento obnoxius non esto.
Curato ne nomen Dei sceleribus praeten-
datur, & laqueo impietatis irretitus & i-
pse pereas, & alijs scandalo sis. Obs. Per
Deos, per Herculem more Etranicorum Christianum ins-
rare non decet.

3. In pœnis erogandis observabitur justitia
commutativa. Hæc proportionem æ
qualitatis, nescia personas respicere, les
quitur. Merita examinat & præmijs
personas dignas afficit. Rectè. Personar-
um non est habendus respectus. Normam, à
quâ declinare scelus est, hic *Ius Divinum*
judicii ministrat. Non considerabis perso-
nam pauperis nec vultum potentis justè judicas
proximo. Levit. 49. Regulam dat civile. In
judicijs acceptio personarum non est habenda
Alias leges regulæ Lesbiae similes essent
in utramq; partem flexiles. Exempla gen-

cium propinante historiæ, quæ testantur
Thebanos p: incipes & judiciorum præsi-
des cœcos & auritos, Adiessores verò ma-
nibus mutilatos sculpi curavisse, probè in-
nuentes eos petitionas obie: vatum nō ire.
Annon quidam (ut habet Dresserus) Coloni-
ensis episcopus, judices qui aliquando personam
adversarij cuiusdam pauperis viduae respexis-
sent & inique judicassent, omnes, præter unum
qui compater ejus fuerat, cui unum reliquit
oculum, ut reliquias domum duceret. excœcari
jussit, egregium iustitia exemplum! Ex-
perientiam mihi opponis? Leges citas Sveca-
nas Cap. 18. Särm. B. medh wile, &c. II.
Drärm B. a:edh wade? Per circumstan-
tias rem examina & mecum senties.
Festigatur is cui callum vitia obduxere,
gravibus in reparationibus excipitur antea
non pollutus vitiis, quamvis rei sint ejus
dem criminis, est tamen a qualis poena,
plus hi verbis quam ille verberibus comi-
movetur. Judicij immaturitas excusa-
biles minorennis, qui Svet. Lfwer magat
dicuntur, reddit. Observ: (1.) Mirum
non esse, quod hic circumstanciæ, quarum
Resp,

Resp, non prohibetur, quid faciant, (2)
Accipi personam vel substantialiter, vel
pro circumstantia factum non attingen-
te, quod ad hæc προσωληψια admodum
interdicitur, damnatur.

4. Non omnis qui usuram capit, illico in-
justus salutatur. Utur & Moraces quin tol-
lantur, & in juste habeantur, nemo, nisi
ipsa mancipia lucri, inticias it. Ialem
autem, qualem hic (sz. id, quod pro usu alie-
na pecunia, ad lucrosas negotiationes juxta vi-
gorem latæ legis reportatur) intelligo, qui in
totum pernegat, vanus eit. Cum honestate
non pugnat; quippe naturæ & res
etæ rationi non repugnat, in ulu cernitur
pecunia usus. Et res nostras vel per
nos, vel per alios justè augeri posse quis
judicet naturæ contrarium? Hac ratio-
ne & sibi & alijs, quod datum puto, pro-
fuerit. Usuras de extraneis petere & ac-
cipere divinâ lege Deut. 23. per initium
esse certum est. Quid E omnem uitram
toliere satagis. Beneficiemus proxi-
mo, sed non ut damnum implinet inde in-

dipiscamur, à nobis enim ipsis charitas
incipiet. Æquum ne est, ut qui ex mil-
le sibi concessio, aliud mille lucratur, mu-
tuo danti centum vel minus pendat? Ac-
cipit ille opimum lucrum Quid ni partem
lucri, beneficij memor, retribuet credo
rit? Nulla id lex prohibet, sed potius in-
jungit; Contra Jus naturæ est, alterius damno los-
cupletiorum fieri L. 10. ff. de R. J. Exigit ne à nos
bis natura gratitudinem? Ex ipso mutationis officio
aliquid expetendum esse, non est quod indices me cons-
tra regulam Christi dicentis; Mutuum date, ni-
hil inde sperantes'. Luc. 6. Tela dirigere; Ex
dictis enim aliud, æquus si es, facile collegeris.

s. Platonis dogma de communione rerum
benè constituta Resp. jure fastidit. Ad as-
sum enim iustitiam, qui est suum cuique tri-
buere, si aciem oculorum intendis, con-
tinuò cernes illud eversum. Juxta Ana-
baptistarum delirium nihil meum, nihil tuum,
sed omnia communia. Nec sit sic suum
cuique tribui, nec sit iustitia, quæ est in solo,
quod sol in cœlo, in totum sublata, exerce-
ri. Nulli contractus, nulla emptio, nulla
venditio, nullum mutuum &c. quæcum
per ipsa stent regna & urbes, societatum

coagulum rectè appellantur. Cernis ne
delirare cum Platone Anabaptistas? Quæ
proximi sunt ne attingamus, ne fundos
inhiemus, ne domos concupiscamus, ne
uxorem proximi abducamus, in præce-
ptis suis severè monet i) Eus, Quorūm
hæc si omnia forent communia?

6. *Actus justitiae in quovis legitimo statu
nobis sunt obvij.* Vicinos bello injurie non
pulsans, nec ullā injuria afficiens, subdi-
tos æquo brachio custodiens, bonis præ-
mia elargiens & malis pœnas &c. *Cultor
justitiae audit Magistratus.* Huic militant
Clerici dūm suo iussiunt officio, adi o-
nitionibus non supercedeunt, scelera non,
ut muti canes, subrident, Sed instar tu-
bæ vocem extollunt, quo d dicunt faciunt,
turpiaq; lucra cane & angve pejora fugi-
unt, deq; una fidelia duos non dealbant
parietes'. Hujus tub umbone relitant
Martis alumni dūm proximo non sunt in-
jurij, dedentibus clementēr parcunt, per-
tinaces debellant, & præmijs à præfectis
sibi datis acquiescant. Hanc sequn-
tur *Aulici verie;* ejus sunt pedis lequi, dum

Regi dominisq; suis obediunt fidelitate declarando. Clientes favendo. Hanc Cynosuram STUDIO SUIS doctrinæ portum cogitans, Praeceptoribus suis cum obsecranda, cum comilitonib; suis inuste se non præfert a; erbâ molestiâ tumidâ, cum est utriq; gratus intuetur. Et sic in ceteris.

7. *Sub una facie jus se nobis non offert.* Est enim (Ne opineris quod æquum equo non sit equalis; mentem intuere) Jus (quod est ars æqui & boni (defin. Celso l. i. ff. de just. & jur.) seu norma agendorum & fugiendorum:) Aliud D I Vinum, suæ quod curiae relinx quo, Aliud H U M A N U M, quod cum vel ex Naturæ instinctu, vel ex Communi mortaliū sensu, vel ex Civilibus institutis fluat, & ictis triplex constitui solet. (1.) NATURALE, quod natura omnis animantia dedit. (inst. I. de jur. Nat.) Talis juris est procreat oportobilis, quod cum bestijs similitudinem habet. (2.) GENITIUM, quod naturalis ratio inter homines instituit. Hoc ratio per collectionem à naturali dirivat, estq; vel Primarium, quod n̄ eru rationis partus, ut Tria illa Principia, honeste vi-

vere, suum cuiq; tribuere. Neminem lædere, vel secundarium, quod de pluribus proportionibus deducitur. (3.) C I. V I L E, quod civitas jure imperij armata sibi prescribit: Sic de jure civili est quod fur laqueo vitam finiat; Adulteri decolletur, incertuosi in 2. gradu comburantur &c. Et q; vel Scriptum, quod publicè constitutum & tandem literis demandatum. Vel non Scriptum (consuetudo alias) quod dum rationabile vim legis obtinet, Hafwer man ey Land-gens Lagh/ mā man bruka Steadgens Serha mā io för Lagh / Reg: Jur. Svec. Introducitur hæc tacito consensu longoq; temporis spatio. *Monitum.*

SIS PIUS & JUSTUS; SPONSIS HIS VINCULA NEDDE,
Quò tueris Sponsor semper in erbe probus,
Hæc tibi dent Veneres mundi ludibria frangas,
Atria connubii cœlica regna parent.

M E M B. III. Mansuetinem contuendam indecit.

I. M A N S V E T U D O est virtus irascendi appetitum reprimens, ne ob aliem causam, citius vel serius, diutius vel brevius, plus vel minus quam pars est irascatur.

Obs. Quod (1.) Quæ Bestijs attribui
solet, uti nec ira vacuitas, quâ quis ne justas
quidem ob causas iras concipit hic non;
Verum (2.) Virtus, philosophice, modo
defin. intelligitur. Quævè (3.) in Ma-
gistratu Clementia nomine venit. Atq;
(4.) Quod Vera sit virtus; cum honesta
circa iram moderatio intuenti, & lauda-
bilis mediocritas sese offerant, habeatq;
mansuetus, quod singulariter observabit, sz.
ut non propter leves, sed graves causas, ut
personis rebusq; ira dignis irascatur.. Et
(5.) in Statu innocentie viguit in Adamo;
quippè in quo totus virtutum chorus, in-
gradu equidem eminenti, floruit, qui ali-
ud statuit Adamum pejoris propemodum
conditionis ante quam post lapsum fuisse
absurde statuic.

2. Object. Internum ira quâ signat
affectionem ortum ex incensione sanguinis
circa cor ratione compescendum; Non
quâ vitiosum iracundiae habitum, ipse quip-
pè admodum evellendus. Externum, ea
sunt, quæ iram legitimè in animo homi-
nis concitare possunt, ut *injuria*, *damna*,
contemptus.

3. Opp,

3. OPP. Defect. LE Nitudo, quā ne
justas ob causas ira indulgemus. Exceſſ. Ie
RA CUNdia vitium est, quo preter modum
absq; justis causis ira habendas damus. Habet
hac pedisſigmas hæc quaque melioris lutis, EX CANS
descentiam, quā quis ob levissimas causas adeo ſubitō
iraicitur, verum modo placatur. AMARulentiam, quā
tarde ad iram commovet, ſed tandem conceptam quis
diu foverit. Et CRUDElitatem, quæ pertinax ira
cundia est, & sine vindictâ extirpari nequit.

Axiom.

1. Aliquando irasci licet. Iracundi-
am, quæ contra recte rationis dictamen incen-
ditur, in iſſulas deportari æquum eſt; i-
ram vero quæ cum regulâ recte rationis con-
ſentit, quin retineatur quod negem nihil
urget. Cum pro Naturali commotione ac-
cipiatur, quid eam amoliri nitamur? Nul-
lum ferè eſt animal, quod hac non arma-
vit natura, in ſe proinde vix creditur illi-
cita. More quaſi humano, hominibus
peccatis ſe polluentibus irasci dicitur DE-
us, Quis Deo vitia vel qualicunq; modo
ſine vitio adſignat? Iraſcimini. dicit De-
us, & nolite peccare. Poenæ divinæ
obnoxius erat Eli, exorbitantibus filijs
quod

quod iræ vacuus pepercit. *Decet proinde*
Parentes suorum filorum, sicuti opus est, ira-
sci vitij, Ne tandem ipsos vitorum la-
queo implicatos interire videant. Corri-
ge dum tener est puerum &c. Nimis suis di-
*scipulis non indulget *Præceptor*: Rarò quip-*
pe ab ignorantia tenebris emergent qui-
dam, sibi relicti: interim cujus sint ingenij
diligenter experietur, atq; eos qui piis no-
luerint patere admonitionibus severè
corripere; Itos vero, qui umbrá virgæ
regi possunt, non attingat, ne tactiusq;
adeò doleant, ut inter spem progressus &
operationem hanc incipient. Fieri
nequit, quin adversus quosdam subditorum i-
*ram concipiatur *Magistratus*; Cùm singuli,*
modò ut aliquis magnitudinis imperi-
um, vix ut decet vivant: Liberè si vitia
grassari sustinuerit, breviterit & de ipso &
imperio actum. Tollat licet flagitorum
enormites misericordiam. (Tac) est tamen
mischanda lenitas cum severitate, facien-
dumq; ex uroq; temperamentum: Ne
irritat crudelitas; quam cù quippe multò
plura benignitate atq; moderata humanis-

tate

tate corrigi possunt. Peragi tranquilla pa-
testas, quod violenta nequit. Horum pro-
inde præcordia honestè omnino ira intu-
mescunt ob injurias, (ut & aliorum) Iz.
Officiales & maiores; Ob minores & persona-
les, quæ Herculeo animo sunt spernendæ,
non item. Contra. His (1.) irasci non
decet filios, discipulos, subditos, ni velint ad
rupem Quarti Præcepti detrimen' osum
experiri naufragium. Nec (2.) Fas est
infantibus, fatuis, furiosis, brutis, rebusq; mutis
irasci. Quæ cùm rationis sint experitia
plene non dijudicant quid faciunt. Sie
sonat Reg. I. ubi nullaratio, ibi neg. jus, neg.
injuria, neg. delictum. Quid mare con-
tundis vel ne Xexes? Ostolide Pherone,
quid in medias undas spiculum torques?
Te merito risu excipio, quisquis es, qui
ungulæ equi latus, recalciras, qui dum ad
lapidem cecideris, caperis illum pugnis
quassare, cùm quid tibi contingat nef. iat.
nec tua maledicta subaudiat, nec v. rbera
sentiatur. Ex superiorib; eli. e omnino tol-
lendam non esse Publicam V INDICTAM,
quæ imperij praesides, vel Exorbitantes

subdi-

Subditos dignis supplicijs adjudicant, diciaturq; Pæna; Vel justè hostes suos, tūm qui sibi injuriam attulere, unde *Bellum Offensivum*, tūm qui se de regno pellerentur, unde *Desensivum*, retundunt. Utī nec Extraordinariè Privatum, quæ alias moderamen inculpatæ tutelæ dici conservit. A nimilium quædam natura armavit rostris, quædam unæ gulis, quædam cornibus, immanibus dentibus quædam, hominem vero manibus, Quodnam horum se, vitam & corpus suum ab insultibus tueri non attentat? Potest de Jure Civil. Rom. (L. 3. ff. de iuri. & l. & l. 1. cod. quando licet unicuique sine iudice vindicare) & Svecano, (C. l. Drâpmi medij willia 22. & St. L.) Privata defensio, dum necessitas urget, honeste suscipi.

2. *Lenitudo iracundia peior est.* Fert utraq; secum incommoda sat equidem magna. Ut Ita omnis laxat habenas, & in publicis personis si reperitur amplissima damna provebit; Ita Hæc immodi- cæ adstrictione obvia quæq; strangulat, est tarda incensa ad Reipub. incendium. Hæc Alex. M. ut intimum tibi Clytum de medio tolleret impulit. Propter hanc Galbam imperio exutum fuisse accepimus. Hæc Neronem de solio deturbauit. Hæc urbes, hæc regiones multas gravi exitio stra-

stravit, Adeoq; uberrima est & Humanō
gēneri maximē nocet. Lenitudo est rara
avis in terris, ideò multūm ced t, quæ æ-
stivis muscis atq; cicadis frequentior, ira
cundiæ, quam judice vel Aristorco pessi-
mam saluto. *Monitum.*

Cum villa atq; domus rapidum tua concipit ignem.
Quā reprimes flammas, fundere pergis aquam.
In te est ira tibi Vulcani fervidus ignis,
Hunc extingve pius, flet tua salva domus.

M E M B. IV. Fortitudinem aura-
tisvchi dignam quadrigis, simplici
ornatu protulisse sat habet.

I. **FORTITUDO** est virtus, quæ
adversa honestatis gratiā magno animo perfe-
rimus, ne plus aequo metuamus, & temerè peri-
culis nos objiciamus.

Obs. Ex ipsa carpere poteris Def. hic
non intelligi, (I.) Robur aliquod corporis,
quod Fort. Naturalis dicitur; Cūm brutis
poterit attribui, ut habet illud, Leo fortis
est occiditur, Tygris fortis est occiditur, ca-
ve multos si singulos non times. Fortis-
tudo (Sen. Epist. II4.) est munimentum imbe-
cillitatis humanae. Viribus licet præditæ
sint,

Mit bestiæ; Illicet tamen non verè fortis
dicendæ; Cum eas (Consult. Lovcen. in
Perod. imp. lib. 2. c. 6) moderandi adjit ars,
addit idem, magna esse servis cornua, verum
ipsis non prodesse, cum præmetu subj. stere re-
queant. Milon: Crotoniati nocuit Phys.
hæc fort. Nulli quæ talis, ut nec cæteræ,
Eximia hæc virtus nocet. (2.) *Firmitas*
sem ad graves quælibet sustinendas actiones,
sic enim in communione virtuti adsignatur.
(3) *Quemvis* periculorum contemptum.
Verum (4.) *Animi constantiam* in periculis
ope confidentiæ (animum ad actum fortitudinis,
non fortitudinem, quæ est prima
quælibet dispositio preparantis) aggredien-
dis & *vi patientiæ* sustinendis.

2. Object. *Internum metus rerum ma-
lorum & bonarum fiducia;* quæ hic non
sumuntur pro extremis; Cum potius inter,
quam circa ei versari dicatur fortitudo:
Sed pro appetitu irascibili, ut cum alijs dō-
cet Zaph. *Externum* ea sunt quæ vel fidu-
ciam, ceu honor, divitiæ, tranquillus sta-
tus &c. Vel *Metum* excitant, cujusmodi
sunt Mala non Culpe, quæ in honesta, &
qui

qui ea aggreditur, virtute non fulget; sed
vitijs scateat. Verum Pænæ tristiaq; &
quidem quæ non superant captum hominis,
utpote incendia, fulmina, inundationes;
Hence qui se intrepidius objicit, (ut Celti,
qui contra mare se armarunt, digni quos,
ut factum, undæ suffocarent, & Phylli qui
se austro objectantes, arenis obruti sunt;)
stolidus salutatur & pereat meritò: Sed
ea in quibus honestas elucet, ut Patriam, ceu
Leonides, (Justin.) suam contra infinitam
multitudinem Persarum defendit,
suosq;; ut Æmilius captum suum patrem
liberavit, hostem interfecit, statuam eme-
ruit, tueri; Quæq; ab homine sustineri
possunt, tum *Lerivora*, divitarum interis-
tus, amicorum amissio, salutis & sanitatis
mutatio &c: Tum *Graviora* ipsa i.e. Mors,
præcipue tamén *Bellica*, quæ est propter
certamen difficultaria, propter decorum
pulcherrima, propter aulam honestissi-
ma, propter famam, quæ viros fortes se-
quitur, celeberrima.

3. Dividi solet *Fort.* in *Veram*, quando
quis ex habitu virtutis virum lepræstat; Et

E

appa-

Apparentem ejus species (1.) Politica, usum
cum quis propter premia aut penas, ut tutus sit
Patria, fortis se ostendit. Hac instructos
Horn. ad veram proxime accedere dicit;
Cum qualicunq; ducantur honestate, hac He-
ciora adduxit ut exclamat,

H: i mihi si portas rediens murosq; subibo
Poli damanta probro primū mihi credo saturum.

(2.) Experimentalis, cum excitatus quis
præteriorum gestorum notiā nihil timet;
Verum si ut solet non ceciderit alea, primus,
cum firmitate animi non sit fatus, fugit. (3.)
Fort. Iracundiae, cum ira opprimat rationem
Et inermem armato occurrere facit, adulteri-
nam efficit fort. (4.) Fiduciaria, cum, qui
instar ebriorum magna spirant Et se solos Marti-
litasse jactitant, verum ubi hac spes ceciderit
actutum clypeo abjecto fugiunt. (5.) Ex-
Ignorantia, quâncientes periculi magnitu-
dinem hostem aggredi audent.

4. OPPOS. Excessus Audacia, qua
nobis plus aequo confidentes, nihil planè time-
mus. periculaq; in quibus nulla obvia privata
utilitas, nè dum honestas spernimus. Defect.
Timiditas, cum in confidendo deficientes, ea

que honestè sunt aggredienda metuimus. Enī
Datur Vers Fortitudo, quæ ingenua virtus salvianda
Cura medium inter extrema teneat, inq; omnes caderet
mortales, quamvis non semper quō ad Aētum, tamen
quō ad P̄tentiam, si non Bellum quidam sunt, sunt rāgo
men Togati vel Philosophi vel Oeconomia singuli
capaces.

A X I O M.

1. *Fortitudo circa mortem honestè occu-*
patur. Non temere in mortis pericula
se præcipitando, mortem sprevit Ajax,
sed furor, contemptui habuit Catilina,
sed ambitio, nihil timentes impulit. nul-
lus proinde his minus fortis & magis tem-
erarius, *judice Caso;* dici potest. Eris
fortis, (*Seneca*) pericula si non appetas ut
temerarius, nec formides ut timidus.
Sic sibi cavere, quod est prudentia, quæ
virtuti intimè unitur, decet: Sed, ut pa-
tet, mortem non exhorrescendo, perhæps
de honestate cogitando; Novit quippe
optimum esse actum humanæ vitæ insi-
gni virtutis actu vitam terminare: Eam
cūm majus sequatur bonum, quam si su-
peresset. Multi Cæsares, ut sic loquar, ex
unius Achillis tumulo sunt procreati. Hinc
recte Æneas, apud Virgil, cūm metueret

naufragium, conqueriter quod in
prælio multis hostibus prius interfectis,
cadere non licuerat potius, quam ita nō se
re mori. Hoc de causa & pamin onus ino-
clytus ille Thebanorum dux latro animo
spiritum efflavit cum tuā morte victori-
am Patriæ partam intellexit. *Inst. lib. 9. c. 8.*
Quix tamen credendi m' puto hanc sibi, ut
m' riatur, finem c'ropōnere; Sed si mor-
te m' effugere nequeat, nec si erit. Rec-
clavuit Caius Larius (Frontin.) cūm in eo
spes civitatis sita fuit, certan enā quodam
hostium oblatum; *Iecius Nas* filius &
Ister Consules Rom. ultrō morti se de-
pōverunt, cūm aliter, oraculo d. Et, fal-
lavi non fore Ren. pub. intē lexerunt.
Sed etiam in Civid.)

Facit ducim vivant operosæ, gloria rerum;
Hoc manet, has avidos effugitana rogas!
2. *Fieri, sicut & frumentare fugere licet.*
Hoc ut faciat sola pridentia facit. Cūm
sunt illi fides & honestas s'vadent quin fu-
giat nihil p' oblit eū. Justa fort. ac cum
Principium qui in aggr. diendo & supe-
rando consistit, hoc ad eos nos probaver.

Sed secundum *Secundarium*, cum fz eū n
ratiōtere non sicut fortitudinis sed audaciae.
Structus est quia tauras domus, cūm Ceti-
biris, non rugit. *Turpe est (C. fūs) si plas*
commode ex ejus vitā, quam more habuita
est civitas. Animus parausad periculum,
si tua cupiditate non utilitate communis
impellitur, audaciæ potius nomen habet,
quam fortitudinis. *Fugiunt fortes, ob-*
serves, interdum & recedunt, non ut semper
fugiant, sed ut denuo pugnant.

3. *Sibi ipsi violentas inferentes manus non*
sunt fortes. Hic n. 1. *Lex Naturæ, quippe*
quæ, ut singula animalia se suamq; vitam
ab interitu qualiter cunq; defendant, in-
format, violatur.. (2.) *Adversus Divi-*
nam dicente n. Non occides; Nemo certe
sibi vivit; in manu Dei sumus, neccatur..
(3.) *Præcepta Ethnica & fort. spernuntur.*
Nulla hic cernitur honestas. Decet forte
aggredi pericula & sustinere iniuper. (4.)
Reip. obsunt hi, dum eam civibus privant.
(5.) *Iuri civili Adversantur; quippe qui*
hoc faciunt, infames judicantur, & in-
communia sepulchreta inferri indigni

habentur.. Breviter naturam confodi-
unt, civitatem offendunt, legem teme-
rant, ignominia posteritatem afficiunt,
Quid E. fortis dicendi? Potius (*cum*
Caso loquor) Phalaridis taurus tolrandus
est, quam temel desperantis manus in
nosmet ipsos exercenda. *Idem* ferè esto
judicium, de illis qui duellis delectantur. Nec
hic video utilitatem patriæ, nec honestatem..

4. *In periculis subitis maxime cernitur*
fortitudo. Non *Absolutè* quò ad essenti-
am sic magis cernitur, in *prævitis*; Ve-
rum respectu *Existentie*, sic urgente ne-
cessitate pugnandi in repentinis maxi-
mè est conspicua. Nàm *inxpectata*
animum magis de statione deturbant,
quam *prævita*. Posse in arena consili-
um capere firmiorem arguit animum,
habitumq; & deliberationera, quā te ad
omnis adversa præmonivit, præcessisse
certum est. Interim non licet fortis eos
hinc salutare, qui desperabundi, ut Catilina
videns se hostibus circumfusum, pugnare.
Hæ de causa leguntur duces, dum maria
traegerent, ut multibus suis fortitudinem

ne-

necessariam facerent, naves vel combustiles vel abduxisse. Non verans sed apparentem eorum fuisse fortitudinem quibus videt. *Monitum.*

Hæc tibi sit cordi Virtus, Hæc Regna tuetur,
Laxat, contrahit, Hæc peccora magas ferat.
Si fortis valeas modo carnis frangere turmas,
Fortior his vicis sumere tuto haec.

M E M B. V. Temperantiam de Scenâ in Theatrum emittit.

I. **TEMPERANTIA** est virtus modum servans in expetendis & fugiendis voluptatibus, quæ gustu & tactu percipiuntur.

Obs. Hæc non intelligi Temp. Quæ cicadæ tribuitur, dum in proverb. dicitur, *Viverore instar cicadae.* Et eam quam in aquila laudat Ælianus; Sed homini propriam Atq; sic (1.) non quatenus signat quamlibet affectuum moderationem; Nec (2.) Nisi secundario, pro ut non tantum gustu & tactu; Sed etiam reliquis sensibus peccatur adversus Temperantiam. Verum (3.) pro modo definita *Insigni ista virtute* quæ refrænat doores & volupates Primario proveniente ex gustu & tactu.

Circa quos plurimi de grege porci Epicurus
immane quantum temper exardent.
Exoptabat insignis ille inter gulæ præce-
res, *Philoxyenus*, (*Arist. in Eth.*) ubi collum
gruis ut diutius frueretur dulcedine et cu-
lentorum.: Uno die boven voracissimus
hominum *Milo Grotianus* deglubit. Nu-
das puellas sibi ministrare fecit monitrum
iulii *Heliogabalus*. Habent hi procul
dubio fratres plures, Necessaria proinde
virtus est, qua horum sensuum appetitus
intratuos limites retineat.

2. Object. *INTERnum & quidem*
Primarium sunt desideria voluptatum, quæ
sub imperio tenet. *Secundarium* vero
dolores ex negata voluptate scaturientes.
(circa dolores occupatur quoq; *Fortitudo*,
sed positiue ex præsentia molesta; *Temp.*
privativa, cum rebus jucundis destitui-
mury *EXTERnum* sunt voluptates, Non
Animi quæ ex edere nesciunt, sed *corporis*,
non cunctæ & omnis u' potè quia veniunt
ex lotione, frictione &c. Sed partium &
bellunæ istæ ex p. tu, cibo & Venere quæ
percipiuntur. Eæq; non tam communes
toti speciei, quam propriæ. 3. Opp.

3. OPPoS. Excess. Intemperan-
tia, quâ quis citra delatum spretâ honestate
immodice quasvis voluptates appetit. Defect.
Stupiditas quâ omnes & etiâ honestas perferunt.

4. Ex diversitate objecti. Divid. in
Frugalitatem Quæ dum in cibo modum pre-
scribit, Temperantia strictè dicitur, non in
Potu Sobrietas appellatur, Et Castitatem,
qua medium monstrat circa Venerem illicitam.
Illi Excess. est Voracitas bibacitasq; Huic
Salacitas: Illi Defect. est nimia cibi & po-
tus averatio, Huic nimia Veneris dete-
statio. Axiom.

1. Omnibus hominibus eadem mensura
cibi & potus non potest prescribi. Parvo cui,
tu natura contenta est, dicit Orat. Sed tam
men non æquali dicit. Omnibus non est
eadem itatura, idem temperamentum,
idem labores, Inicq; E. omnibus eodem
pondere alimenta mensuraveris. Quod
omnibus in locis eadem mensura cibi
non sint contenti, naturalis est inquiatio-
nis, rationem in Fafic. Phys. paucis attigit.
Virtuosè vivere (Cic. 3. de fin.) est congru-
enter naturæ vivere: Virtutis enim non

est natus am, eū optimē convenit, destruere. Licet (Sen. Ep. 21.) venier praecepta non audiat; Tamen sine fastidio est implēdus, & per temperantiam ad temperaturam redigendus, tantum cibi & potis onis (Monente Cic. Cat. Maj.) adhibendum est ut reficiantur vires, non ut opprimantur. Multum concoquit ventriculus, tamen potest nocere adeò nultum ingeratum, dum sanguis superfluere cœperit: sic circò Paling. Zod. vit. Signo Taur.

— Qui plus aquo R̄omachi penetralia replet
Luditur & clamat medici succurrite. —

Quod innuit Pyrrhiniulus Vasco in tabernā (Adrian. Barlandus hoc refert) meritoria, qui finit & cena dubiū soluturus hospitii præmium, iussit vocari medicum, cano fane quarenti esponario dixit, & bone te ipsum ignoras, tene mereas operæ sua par? Medici præmium accipe, insicca nō optimum hominis medicum frugalitatem esse.

2. Temperans sine temperantia jactura convivij interesse potest. Convivia honestati congrua hic intelligo spureaq; omnia fugienda statuo. Convivia cum Extraneis & vulgaribus monet Epist. in Enchir. pol. c. 41. ne in vulgarem statum diffluamus, non frequenteremus. Qui cum inquinato conficiatur & ipse inquinatur.

natur... Iccircò ad cænam inviratus A-
ristarchus, se prius venire non posse repon-
nit, quām nomina eorum qui venirent
sibi referrentur, dicens se necessitate coa-
ctum cum malis vix in navi conmorari
posse, nunquam autem adduci ut cum ma-
lae notæ socijs commissationibus intersit.
Ecce! Sanctos, Patriarchas, Prophetas & Re-
ges Dei honesta convivia celebrasse, iisdemq;
ut & Salvatorem interfuisse Sacra panceps
abundē testantur. Quid ni & hodie?

3. *Usus vini non est illicitus.* Sunt qui
omnem damnant Ebrietatem, & vidum
varijs proscindunt vituperijs. Hoc au-
tem faciunt confundendo *Usum cum abuso*
& non distingvendo inter *Ebriositatem* &
Ebrietatem, haec à naturā planè non abhor-
ret. Notari solet vini usus per *Poculum*
Necessitatis, quod concoctionem sublevat,
sicut extingvit. Hominis etiam, ut sva-
dent medici. *Hilaritatis* valetudinem, mo-
deratum si fuerit & non nimis frequens,
promovet tristitiam, ad quam *¶* Eus ho-
minem non creavit, pellit. *Vinum latiu-*
ficat cor.. Biberunt Joseph cum fratri
bus,

bus suis & inebriati sunt. Gen. 43. v. ult.
Non est proinde hoc illicitum nisi per ac-
cidens & nisi saepè usurpatum neminem
laedit. Superflusatis vero ebrietate (qua
etiam Ebrietas stricte dicitur) tanquam
fugiendum esse nemo sanus negaverit.
Hoc omnium malorum fons eit. (1.)
Densa caligine propriam famam obum-
brant strenui Bacchi athletæ, suam igno-
rantes infelicitatem. (2.) Reip. delunt.
Norat Excell. Loccen. in Not. vol. in Curt.
Catorzem dixisse, non posse ejusmodi cor-
pus bono publico fructuosum esse cujus
inter guttur & inguen cuncta sub ditione
ventris posita sunt. (3.) Impudicitiae,
imò omnibus vitijs repagulum solvit.
Proinde August. Ebrietatem blandum doc-
monem & dulce venenum appellat. (4.)
In varios morbos lubentes se præcipitant
ubi vivere incipiunt, desinunt, ex vita tan-
quam è ganeo libidinum ante diem, sine
dubio æternis cruciatibus, ipsi sibi carni-
ficès, obnoxij, excedunt.

Prætendis alia
quando te coactum bibisse? Si prostrato tibi in terram
vel pareri affixo infusum est vinum, vix ramen tua te cos-
peta ebrietas excusaverit. Liceat cum tibi quando vis
paucos occidere.

4. Sua habet remedia impetuosissimis
affectionis veneris. Fortissimus est amoris
affectionis, & talis, qui mentem ligat, & impa-
cientes excæcat. Monstra domuit Her-
cules, ipsum famen Omphales, ut armis
ab extis colum trahere allexit. est hemi-
ni propter conservationem speciei infu-
sus. Pura proinde ethicos non naturam
sed naturæ vitium corrigerè velle dūm
apertis Pharmacopœis talia nobis propria-
nunt Antidota. Quorum (i.) *Otia fugi-
mus.* Quæris quare in adulterium inci-
dit Aegyptius? *Dejidosus* erat. Matri Vœ-
neri quærenti quod Minervam & Dia-
nam ut reliquos Deos Deaq; Amoris ja-
culo ferire non potuit. Respondit suus
filius Ha negotijs me superant suis atq;
percellunt. Non possunt enim otio dif-
fuentes inertis sua cœsaria tædia libidine
& alijs vitijs discutere. (2.) *Occasionem
evitamus.* hanc si semper quæsiveris erit
de te actum, si dum potes flammam effu-
gis, te non laedet incendium. Cupido,
unâ cum experientia testis est *Paling.*

— juvenum placidis incendit corpora flammis

*Si nō exivisse, salva tua, ó Dina, mansisset
virginitas. Sæpe obtutus exerit impus-
cicia. (3.) Luxum tam vicius quam a-
mictus detestemur, sine Cerere & Libero
friget Venus; Quocirca hæc apud Schoneum
dicit, Absq; his exiguum vim mens ignis habet.
Ægræ mentis indicium est luxus vesti-
um. Coaptuli illi sibi primum, postmo-
du n alijs placere student, hacq; ratione
in amplexus amantum ruere fatiguntur.
Hanc ob causā Lysander vestimenta filiab-
suis à Dionysio missa non accepit, dicens,
Vereor ne his amictæ turpes videantur. (4.)
*Ardentibus precib⁹ à Deo donum castitatis ex-
petamus.**

Monitum.

*Vlvera via sanus, Cæstus, Pius, utilis urbi,
Vis fieri sapiens, discere multa cupis?
Sobria prata cols, Hz Bacchi spernuntur in agris,
Sublevat hæc dulcis Rurius atq; Ceres,*

M E M B. VI. *Liberalitatem &
Magnificentiam sibi commendatas
paulisper in adspectum evocat.*

I. *LIBERALITAS* est virtus im-
plargiendus & accipiendis opibus mediocritatem
nos tenere docens.

Obs.

Obs. 1. *Quis verè Liberalis.* Liberalis
non est i. Minorenus; Cùm in hanc etatem
vix perfectè incident virtutes; Cùm in
exploratum sit quantum dandum est, &
sub umbrâ Parentum vel tutorum & cu-
ratorum adhuc vivat nihilq; proprij possi-
deat. **2.** *Furiosus* & mente captus, qui
quid clargitur nescit. **3.** *Invitus*; Qui
ut det cogitur neutiquam liberalis mere-
tur nomen.. Non est gloriosum quod ab
initio fit; (Sen.) Nihil enim facit virtus
quod necesse est. Sed **4.** *Sui juris ac per-
fecta etatis homines.* Ac ex illis qui obser-
vant. (1.) *Quibus dabunt, indigentibus sz,*
& dignis. (2.) *Quantum par est, inspici-
endo modum suarum opum & dignita-
tem sue atq; accipientis personæ.* (3.)
*Ubi decet, convenit honoris publicè, pa-
pertatis succurrendæ causa claram clargiri,*
(4.) *Quando maximè profuerit, non tar-
dè, non dat qui sua munera tardat; sed
citò, bis dat qui citò dat.* (5) *Quomodo,*
Læto pectore & solâ adductus honestate.
Non solum ex magnitudine muneris;
Sed etiā animo, & quidcum maximè Lib-

metiri decet. Tlus contulit in Gasophy.
latum quadrantem injiciens, vidua (Jude
ce Christo Marc. 12. v. 43.) quam reliqui.
II. Dno esse Actus Lib. Unum illumq; Prima-
rium D A R E, cum sit Activus, honestior
atq; difficultior. Alterum eumq; Secun-
darium ACCIPE RE. Et hic verus actus;
cum in eo cernatur laudabilis medioe-
tas inter contaminata extrema, inq; eo
pleraque; quae in dando stricte observanda:
Sine eo exerceri non potest, ne dum con-
tinuari liberalitas; cum deinde aliquando ut
deraccipiet. Qui accipientes, ut inhone-
sta patrantes, damnat, dantes insuper da-
mnat; Cum honeste ipsis munera obtru-
di nequeant, qui honeste non accepiunt.
Munera accepisse sanctos hominss Ethica Sacra testis est.

2. Object. *Internum* est appetitus ac-
cipiendarum dandarumq; divitiarum hanc
virtute comprehendendus. *Externum* sunt
pecuniae, & ea cuncta quae earum aetate
tione (bona sive tum mobilia, tum immo-
bilia) metimur. NB. Ab hac Virtute sive Lib.
Dicit Jac. Mart. tanquam propagines suere BE N Efis-
centiam, quae bona & officia aliis communicamus. Et
Hospitalitatem, quae peregrinos diversione extipimus.

3. OPPOS. Excessus Prodigalitas
in dindo aut honestè accipiendo. Defectus
Avaritia in accipiendo retinendoq; modum
violantes.

4. MAGNIFICENTIA est virt.
in Magnis sumptibus modum servare docens.

Obs. 1. Hanc a Lib. specie non differet;
Hic nova aliquà forma non additur, sed
ad superiore gradum fit processus. finis
idem, idem objectum. 2. Omnem Ma-
gnificum virtualiter esse Liberalem non versa-
vices; Cum gradus major contineat mi-
norem non contra.

5. OPP. Ex est Luxus Est imperita
& inutilis majorum sumptuum ostentationis
causa facta profusio. Defectus. Sordes est
indecora in magnis impensis faciendis tenacitas.

Axiom.

1. Liberalitas in Pauperes cadit.
Quod animi promptitudinem, non mu-
neris magnitudinem rationis nostræ de-
cempedâ hic metemur modo vidimus.
Idem sentit Sen. Epist. 83. dicens, refer
cujus animi sit qui præstat, non cuius sta-
tus. Non video proinde, quid nos ad-

F ducat

ducat, si moderatè frusto panis vel obulo
uti dicterit, ut pauperem liberalēm esse
inficias et miseris. Quis adeò pauper est
ut nihil habeat unde exerceat liberalita-
tem? In paupere animum benetaciendi,
rusticum in mano affrentem aquam
dūm latro animo excipit Xerxes, non mos-
dō apprehavi, verum collaudavit. insu-
per quō ad Exercitum licet ita perspicua
non sit; Omnidō ramen poterit eius
mens ita esse affecta, ut ī bona ipsi Extrē-
mā suspectant moderaē circa ea sit verla-
turus. Cum Praeceptorī sun̄ Aeschines, ut reliqui, quod
daret non possebat. Quod unum habeo, dixit, me is-
psum tibi dono. Quod munus bonus ille, benevolam
mentem, ut fundamentum. Lib. trutinans, ip̄i dicit, sat
magnum est munus curabo ut te tibi melorem reddam.
Sen. lib. de Ben.

2. *In dignos exercebitur Liberalitas.*
Digni sunt ut beneficium accipiant, lites-
ris qui invigilant, præcipue quos inopes
progeniēre parentes, quibus non super-
est facultas eos sustentandi, nec ipsi stu-
dijs intenti necessaria sibi acquirere pos-
sunt. Et Pauperes quos alias hæc sorte ad-
versa fortuna gravat. His qui dat mini-
mos inde pauperiem inducet; Cūm hīa-

rem datorem diligit D E U S . N um ve-
rò validis mendicis sit succurrendum altioris
est indaginis . Politicè brevitè sic diri-
mitur . A præsepibus , ut Phrygia utar Virg-
ignavia ista pecora arcenda sunt ; Nam
velut fuci aliorum industria cōsumunt ,
Proinde sæpè in *Decret. Comit.* in nostrā
Patriā sanctum novimus ut diligentissi-
me inquiratur , ne ejusmodi Eleemosina-
rum furibus Resp . Svec . aggravetur , & ut
in suis territorijs & Nosocomijs alantur
miseri . Theologicè & mercè Ethicè non
tām homo quām humanitas respicitur .
Beneficia dare , est Deos imitari inquit Sen.
Facit DEUS ingratiss & malis tolem oriri ,
apertum est mare piratis . Quandò nos
latet qui & quales sint , dare non cessabi-
mus , ne cūm indignis , si spes sit quod ad
meliorem frugem redeant , vel ut necessi-
tate cogente agant quod dedecus est & co-
ram Deo hominibusq ;. Probos tamen
omnino præferas improbis . *Improbos*
da eis adde obsonia pugno , i . est . increpatiō
nem ut laborent , & in sudore sui vultus
victum & amictum acquirant .

3. *Prodignus simplex melior est avaro.*
Simplex dicitur qui suas profundit facultates, nullas circumstantias respiciens, nec unde accipiat cogitans. Mixtus vero qui iudecatus dilapidat sua possessa & per fas & nefas aliorum intrat, atque t. deprendatur ne unde bauriat desit. *Hic avarum malitia vix cedit:* *Iste autem aliquid cum facilius propter maiorem similitudinem cum Lib & communem populi lardem, atq; alijs quod prodelt. tum quod minori molestia vel progressu aetatis, vel urgente necessitate ad bonam mentem redeat: Ves*
rum avari tam si qui justè quidem accipiunt tenacius tamen justo restringunt, quam hi qui injustè acquirunt & sordide custodiunt. Nunquam vel difficilime curantur. Tantali sunt in endis, ipsis tamen quod habent quam quod non habent deest. Et nunquam satiantur auri argentiq; ista mancipia, qua DFum non adorant præter moneta numen, gurgites maris & dolia Danaidum citius expleveris quam illos honorum helluories semper aliena appetunt. At aliena, ut aicit alius in Hist.

Imp. Germ. Sturcius qui appetit propria nos-
dio habet. Dum corum levitia opibus
restagnant, ut remis ad ipsos involuti sem-
per alii suat. Nec sibi nec aliis profuntur
nescientes illud *Boëthij* Tum deum in-
ptatio esse pecunia non, cum desinit possi-
deri. - Sic vix antiquam propter laudem,
honorem, famam, gloriam, arcam Libe-
ralitatis referant & quo diu huc vixerint
eò plus viatu iugurint. *Monitum.*

Vis bonus audiri cives, vis largus haberi
Recte & rite tuis utere rebus, eris.

Eccl Justus capies, Eccl promptus munera mittes,
Carbata, sic virtus hac, tua, lenis ager.

M E M B. VII. Modestiam, & *Magnanimitatem honestis oculi subjicit.*

I. MODESTIA est *Virtus*, medio
eritatem servare docens in minoribus honoris
bus appetendis, fruendis, fugiendis.

Obs. I. Quod denominatur à mo-
deratione, juxta illud Horat.

Omnibus in rebus modus est pulcherrima virtus.

Et II. Hic Non accipiantur (1.) Generali
modo pro qualvis moderatione cupiditas
rum. (2.) Pro convenienti coordinas

tione. (3.) Utī nec specialiter pro tem-
perantia, quibus in significationibus Cic.
eam pāssim usurpat. Verūm (4.) mo-
do singulari, pro insigni illa virtute, quæ
cupiditatem honoris compescit. 3.
Quod sit modesti legitimis medijs appre-
tere honores, & à non dignis abstinere.

2. Object: *Internum* sunt ordinati
verorum honorum appetitus. *Externum*
sunt mediocres honores de rebus, & me-
dijs honestis quārendi & tandem legit-
imo modo tuendi.

Opp. Excessus Ambitio, ex præsumptione
nata quā quis majores quam par est honores &
etiam meritos appetit. Defectus Horum con-
ceptio quo quis omnes honores spernit, rejicitq.

4. MAGNANIMITAS est quā
mediocritas servatur in cupiditate magnorum,
verum debitorum, ne indecentē expetantur,
contemnantur, serventur.

Obs. 1. Quod Magnanimitas à ma-
gnitudine dicta sumatur, ut in Tab. habet
Silius. (1.) Pro Fortitudine quam in-
periculis magnis magnus requirit animo.
(2.) Pro Splendore virtutum omnium.

(3.) Ut

3. Ut hic pro virtute appetitum majorum honorum exinde fieri regere.
2. Quod ingenua sit virtus; Cum verae virtutis sit requiritis clarae. Est habitus perfectivus medium orbitam inter duo extrema tenens circa difficultatem occupatur actiones morum ad beatitudinem civilem dirigit, Quid ultra requiris? 3. Ita cum se gerat magnanimitas ut omnia magnitudine summa consequatur, est ipsi operae pretium, ut reliquis virtutibus tam Ethicis, quam cum nihil admiretur, speculativis sit instructus, egregieq; politus, Est enim Magnanimitas quasi καρπος των omnium virtutum, prout honor earum ornamentum; Crede tamen quod medium rationem minimè negligat: Cum in quavis re sit medium tenuisse beatum.

Vid. Disp. 9. Coll. Eth. Th. 55 Nob. Mich. Gylenst.

5. Object. Internum Magni honoris appetitus. Externum ipsi magni honores cum quovis magno, quam ex eo honor aut ignominia resultet.

6. Opp. Excessus fastus, quo quis majoribus, quam dignus honoribus, id dignum o-

pinatur. Def. Et. Pusilla nimitas contradicit.
Qui gradu ab oppositis modestie tantum difficiuntur. A X I O M

i. *Debitis servatis circumstantijs honores appetere licet. Evolve quod virtis honor sit præmio (Quod inter bona externa nihil sublimius, quo virtus suos cultores perfundat, quam honor, cui annuit Plinius secund. lib. 3. Epist. 20. Nihil homini manus dari potest quam gloria & aeternitas.) Viro bono a congruente ejus judice collatum, ut virtus resplendat ceteris ejus exemplo ad virtutem incendantur. Talis honor quin appetatur nihil impedit; Cum sit virtutis alimentum; Et ut dicit Poeta:*

— — *Providus æther*

Noluit humano titulos auferre labori.

Dilcas vero hinc honorem venari Non
(1.) Malis Actionibus a quibus virtus neutriquam fuit & nisi hanc veri coloris non comiatur honor.: Imo ex mente Sturcij de imp. Germ. c. 32. n. 16. Gravissimus
veris honor non inanibus titulis, sed verae virtutis operibus sustentatur.. (2.)
Fraude & imperita turbæ favore, quæ sæpe
quem

quem extulit, spernit, deflorata gratia
noviatis'. Præcipue hic valet illud Iac.
in Annal. cuncta mortalium sunt incerta,
quantoq; plus honoris quis adeptus sit,
tanto magis in lubrico est. (3.) Crude-
litate, dicit quippe Sen. in Her. sur. Vidi
carcere incluci duces, & in potentis terga
plebe, à manu scindi Tyranni. (4.) Mu-
neribus, sola virtus est cui debetur honor,
acquisitus a munerib; cum defuerint mu-
nera tanquam de dolis Danaidum effuet
honor. (5.) Aliorum obtrectationibus. Eum,
hoc qui tentat non honore virbonus, sed
ignorantia dignum judicaverit. Sed (6.)
Candidè, cautè legitime beneq; agendo,
ut tandem præmium suæ virtutis conse-
cutus lætetur, exultet. Honores interdum
cum fz. circumstantie id velint, vel major-
res quam par est conferuntur, fugere de-
cet: Verum qui se dignos & à bonis ob-
latos (fugit à malis quivis bonus oblates; cum
à malo vel laudari sit ignominia) fugit vicio
se obstruit & honore indignum efficit.
Hinc elice honores, qui diligentioribus, virtute clarioris
bus, doctrina præstantioribus & iam ignorantie monstribus
debellatis, nihil vani, quasi favonio gravidi essent;

Imaginantibus, in ACademis conferantur omnino
licitos esse.

2. Honestè famam tuemur, Honestè ina-
geraum proprias laudes allegamus. Non
tam vulgi, quæ sèpè vanitate, locc. in Not.
Pol. iu. Curt. nititur, quam sapientum facta
non ex eventu, sed virtute, proposito &
consilijs astimantium; quod ex solidis
quod ipse habet, tūm trahat: Nam sola
virtus perennat hæc, dūm non erimus, e-
rit, atq; ex eā qua manat fama manebit
laborum nostrorum testis filereq; nesci-
et. Extincta via iterūm non accenditur,
difficilime fama, ideo qui novit incen-
sum ignem facile servari suffocatur diffi-
cili negotio incendiū famam suam tuebi-
tur. Si sua fama macula aliquā fuerit ir-
quinata, honeste purgabit, ab eā injuriam
retundet. Leviores injuriæ, ut nobiliores
bestiæ caniculos nihil curabit, uti nec ma-
iorum; cūm laus sit ab illaudato vitupe-
rari, dedecus laudari. Proinde Alexander nō
nisi ab Appelle pīngi & Lyippo singi voluit. Deniq;
quamvis primariō nemo se laudabit, cūm nec te collaus-
des, nec te culpaveris ipse. Sed consequenter, ut ante
omnis sit Deo laus. Quamvis non se efferendi, tamē
adsumus, exemplo Cœlestis, excellenda causâ. Laudat

Dicom

DEum Salomon, quod se maiori sapientia quam ullum
alium regem donavit, Eccles. 1. & 2. Quo ipso se laus
dat, recte ecquidem.

3. *Ambitio & fastus honorum contemptus.*
& Pusillanimitate deteriorerunt. Quarum
pectora ambitio occupavit & fastus Dia-
boli similimi evadunt, intumescunt ve-
neno quod de maledicto suo histu expuit
gehenna, vah vitium horrendum! Hoc
quod nam deterius aut magis nocuum?
Facit, ut nec virtutis nec salutis ratio ha-
beatur, excæcatus gloriæ furore. Nulla
existit in Ecclesiis clades, in Politia con-
cilio, in vita communi perturbatio, quæ
hac de radice non surrexit. Hoc est
quod hominem gloriæ spoliavit primævam
& libertatem. Insuper *Vitium quo fre-
quentius, eo deterius sine dubio judicatur,* plu-
res cernis honores impertinenter inhia-
re, quam fastidire. Quos adducit insa-
niæ hoc την μηχανη, in medijs quasi um-
bris Chimerijs diem moluntur, in magna
hac strage alius alium ad interitum trahit.
Señ fac ò D E U S, ut eeu radii solis in fordes coniectis,
illuminant non inquinantur; Piæ animæ inter propudia
hoc morum splendeant verâ modestia luce!

4. *Magnanimi est injurias contemnere.*
Multæ

Multa enumerari solent magnanimi officia, sicut in utraque fortuna moderatas, vita sua non parcer; ab humilibus beneficiis officiis rubescet; non queretur; indecepi motu ordo. Nam hoc est. Hac omnia ritè servare prudentis est; Dicente Senecca injuria ad virum prudentem & sapientem non perire. Eam ulcisci, quas recordari imbecillis est; Verum sit hic constanti & non fluctuanti animo, En! Magni est animi injurias despicere & gloriosus dissimilare quam ulcis i. Injurijs franguntur hubelles, Magis cautasi instar peritani immoti. Cum in Comedia Socrates taxarchus ridebat, Polixenus se ipsum strangulabat. Credas tamen quod nihil minus feret quam injuria, que fame sunt detimento, quamvis leviores patiatur. Ex propter Charikles potius moriendum censuit, quam criminis reus ob molitatem vitâ turpiter potiri. Plut. in Lacon.

Monitum.

Festib[us] gratius honor? Splendens est gloris outus?
Te cingat virtus, surgat membra mices.
De vita aconia leges & dederis atrox,
Ex his nulla fuit gloria, nullus honor.

Niembs.

M E M B . VII . Virtutes Hos-
wicinas suo amplexu exceptas
spectandas suble. v. c.

1. HOMILITICÆ VIRTUTES
In conversatione nomen habent, eò quod
eàrum usus quam catayarum virtutum quos
tud anis congregatis sit manifestior.
Cum autem civilis conversatione consistat in
directione verborum & actionum. Quædam
attendit verbatum, Quædam actiones
similiter gestas seruare & præcūnditos.
Hinc T R E S Homol. Virtus hanc Q. a. u.

2. I. VERITAS virtus est honesta
mediocritatem servans in conversatione feria
ne plus dicatur esse vel mino, quam revera est.

Obi. (i) Hi non intelligi Veritatem
Metaphysicam, quæ est conuentiā cum in-
tellectu precipue Divino. Vel Logicam
quæ congruentia est sermonis in & extra
mentem existentis. Sed Ethicam, que vel ea
congruentia oris & cordis. Atq; sic non enim,
quæ impropriè accipitur pro fide in paciē
servanda, quā quæ sex debiti ratione tene-
tur, sed Propriè illam quā cuius tōvendæ
conversationis gratia, tali habitu præditæ

verum appetit. (2.) Eam veram esse virtutem; cum nulla alia virtus primariò hoc intendat verum, idq; ex inductione objectorum nullo negotio perceperis. (3.) Sine hâc homines convivere non posse, quia nemo alteri crederet, quisq; à quovis falleretur. (4.) Ipsam tūm demùm apparet, cum dictis factisq; animi sensa adæquantur.

3. Object. *Internum* appetitus dicens verum. *Externum* Verum moraliter consideratum.

4. Oppos. Generale est mendacium, falsa illa significatio vocis cum intentione fallendi, quod sit de Excessu & Defectu praedicabile non secūs ac opp. Just. iniquititia. Specialiter vero determinatur Excessus M E Ndaci arrogantiā que mendacium est quo ea que non habemus nobis arrogamus. Defectus simulatione quā ea que adsunt negamus frigimusq; contraria.

5. 2. COMITAS, quā in seriā conversatione servatur mediocritas ut nemo offendatur sed honestè potius oblectetur.

Obs. Eam (1.) dici alias solere Humanitatem

mitatem, affabilitatem. (2.) *Virtutem esse*;
Cùm in conversatione præter hanc talis
modo nulia occupetur; Quis enim sine
hac in sermonibus serijs miscendis se ut
decet facilem præberet? (3.) *Ab Amicitia*
aliquantisper differre cernitur hæc circa de-
lectabile, illa circa amabile; Agit illa cum
effectu, hæc sine, illa diligimus, hæc dele-
Etamus vid. Cas. (4) *Officia comis multae se*
Erit in conversatione facilis; **Societatem**
coaciliabit: Observatis circumlit. omni-
bus esto ille familiaris; Morote non re-
prehendet: Humanis verbis errantem
corriget & quid non...

6. *Object. Intern.* voluptates & dolos
res animi ex rebus serijs in conversatio-
ne seriâ orti. *Externum Dictorum & fa-*
ctorum in eâ communicatio

7. *Opp. Excess.* Blanditia nimium
placendi & in amicitiam immergendi studium
et Adoratio, quâ quis propter lucrum sit agere
aliquem delectare. Defectus Morositas,
quâ quis conversationem vel plane fastidit, ut
de ictorum in ola & Gymnos apistæ in
India vel in ea semper alios reprehendit & ut
Durus Dema satyrice carpi. 8. 3

8. 3. URBANITAS in iudicis &
jocis medium tenet quod decorum atque honestas
serventur & alij non offendantur.

Obs. (1.) Differet hanc ab affabilitate; Cum vis
deas modo alia huius extrema; Illa falso dicta, haec ex
soco & hilaritate tam dicta quam facta respicit. Hoc
jocos & ludos sine rædio, illa facerias sine dente miscet,
(2.) In virtutis choro suis insignis non destitui; In
actionibus & verbis iocosis laudabilis medicina cum
recta ratione congruens haberi potest, honeste exerce-
tur, Hoc quis improbat?

9. Object. Internum Appetitus jocan-
di: Externum ludi jociq;

10. Op. Excessus Scurrilitas est in-
competens & immoderatus conatus excitandi
risum. Defectus Rutilitas, quâ quis nec jocos
misere didicit nec jocantes patiens audit.

Axioma.

1. Cum quibusvis non est instituenda
conversatio. Cum uniusmodi non sit,
Est alia Politica inter viventes in civili con-
versatione. Eaq; vell berior inter eos qui
Reipub. membra non sunt, talem Sancti cum
Ethnicis coluere colere possumus nos cum
Turcis, cum Muscovitis colimus & alijs,
qui nostræ non sunt religionis. Vel
aristior, inter ipsa Reipublicæ membra, que

ne

Nec in Sacris interdicta; Regi Babel pars
ére Judæi: Malis etiam obædiendum esse
jubet Apost. 1. Pet 4. Verum curæ sit sub-
ditis piis & veræ religionis eligere Magis-
tratus, Magistratui meliores reddere sub-
ditos. *Alia* ECCLESIASTICA, Eaq; vel
Externa concessa, quod Sacris exemplis
demonstrari potest. Non est dissidium ex
perientia gratiâ & sine alicujus scandalo
Sacris hæreticorum interesse. Vel *In-*
terna, nō est cum impijs fœdū inœundum.
Alia OECONOMICA, tūm *Conjugalis*; hic
diversæ religionis personæ non facile to-
lerantur; Eapropter non statim solvendū
est conjugium. Tūm *Parentum* & *filiorum*,
nescio nūm ullus hanc prohibuit; Tūm
Dominorum & *servorum*, pessimis servis o-
ptimi usi leguntur. *Alia* SCHOLASTICA,
cūm *Hæreticis*, qui omnem movent lapidē
ut seducant, periculosisima est. Testis est
dogmatica experientia plurimos hāc ra-
tione gangrænā insanabili miserè esse in-
fectos. *Alia* ETHICA, que nisi cum bo-
nis, si fieri potest, instituenda non est. Sunt
mali scorpij similimi, quæ sū manu tractes,

ludere paulisper videbitur, at mox obli-
qua caudā feriet. Viti; scintilla plus in-
flammat, quam uberrima monitorum flu-
mina restingvant. Hoc prudenter obser-
vavit Vates in *Metamorphosi* ostendens tes-
merariam mulierem plus *Phaētonti* ad su-
perbiā nocuisse, quam longam & opti-
mam orationē patris ad modestiam pro-
fuisse. Aurem malis si præbeas peribis.
& te suā ægide non teget *Pallas*, ita quid-
quid attingunt, tenent hi *Polypi* & vene-
num inspirant sopiente morsu hi *Aspides*
Emersit, dicas, pessimis morum exemplis
Themistocles, emersit *Scipio*? Non omnes
sunt *Themistocles* & *Scipiones*, corrus-
unt hic optimi, hic falluntur sagacissimi.

2. *Solitaria vita in Rep. non est ferenda.*
Solitudinem hic non intelligo illam, quā
quis interdūm à consortio hominum se disjun-
git ut aliquid solus solidè meditetur. Hāc, ex
Lucei sententiā lib. 5. Epist. 14. cic. ad fam-
nibil jucunditūs est, vel ei animo qui res
quietem quærat magnis occupationibus,
vel crudito, qui semper aliquid ex se pro-
mat quod alios delectet, Et ipsum laudib⁹

illus

Illustrat. Sed eam quam in Papatu suadet
quaritq; rasa cohors, Quæ in Sacris nullum
fundamentū habet; Nec rationi convenit.
Hoc in em vocat Philosophus animal po-
liticum, quod non ad solitudinem, sed co-
habitandum sit natus. Fugiemus E hoc
Melancholiæ pabulum. Nihil periculosi-
us est quam sibi relinqu & ab ipsa humas-
nitate, *inquit Iac. Crucis lib. 4. Ep. 19.* magis
alienum. Recte. In diversum trahitur
animus, & spurcarum cogitationum tri-
eis, ut plurimūm implicatur. Ideo *Crates*
cum vidisset adolescentem solum ambu-
lantem, interrogavit quid solus faceret?
cui cum dixit, *Mecum loquor, Reponit*
diligenter attende ne cum homine malo loqua-
ris; Tribulis enim malarum cogitatio-
num novit scatere agrum, intra sepimen-
ta societatis qui non colitut.

3. Omne mendacium meritò vitiosum fa-
latur. Non fugit quod soleant com-
munitèr distingvere inter Mendacium Jo-
coseum delectationis; Officiosum juvandi se
& alios; Perniciosum nocendi causā, quod
profertur; Hisq; additur Nugatorium quoq;

nec delectat, nec prodest, nec nocet nisi effusus
enti. De duobus posterioribus, esse ea vitia
& quidem tetrostima, singulis puto litem
peroratam. de Prioribus gravior adhuc sub
judice controversia ventilatur. Verum
dicimus, aut Mendacia non sunt aut vitiosa
sunt; Cum nullum mendacium quā tale
vitio careat, quod clarissime Achilles apud
Homerum ostendit dum in universum bi-
lingues istos detestatur dicens:

Odi cū clausa Erebī quicunq; loquuntur
Ore aliud tacitoq; aliud sub pretore condunt.

Si verè jocosa sunt & officiosa, mendacia non
sunt; cum nequeant ipsis attribui menda-
cij requisita; Erit hoc ita affectum ut (1)
Rei sit affirmatio vel negatio mendax (2.)
Duplici corde Et (3.) Contra dilec-
tionem proximi proferatur (4.) Contra
veri professio bona judicetur. Enī
Quæ verè jocosa & officiosa etiam ho-
nesta sunt. Ut in Dist. Eth. Zapf. & alias
Nob. Praecep. Doct. Mich. Gyllenst. ostendunt
& quidem fuisse hic in Coll. Eth. Disp. 10.

4. Non est absurdum eum qui falsa dicit,
etiam vera dicere. Illicō, qui falsa dicit,
mendacio se non obstringit. Qui men-
daciū

dacium dicit id non patrocīnando, sed de
tegendo, id sub ratione mendaci quidēm
proficitur; Verūm cum rem sicut est pro-
fitetur, verūm etiam dicit. Hoc ergo,
pacto qui mendacium dicit, verum dicit.
Eiusmodi relationem Mendacium Mate-
rialitèr esse, non autem Formalitèr, juxta
Horn. sententiam Lib. 4. c. 10. de Verit. fa-
cile patet; cùm sit mendaci, contrà quām
se habet, rem enunciare; tamen ut res se
habet, hic enunciat. Contrà. Potest ve-
rum dicens simul mentiri. Cùm putat se
aliquem circumvenire & tamen verum
profert. Curæ sit prudenti viro ne falso
dicat, bono nè mentiatur..

5. Honestè Amicos reprehendere possu-
mus. Fateor mihi comes non videntur
illi, qui aliorum vitia obliquo dente strin-
gunt ipsi sèpè ab illis non alieni. Qui in
hunc censuræ campū descendet, quisquis
est, culpà carebit, nec igniculis invidiæ
hic incendetur modo veri amici nomen
retineat. Alias si vir fuerat melioris nos-
tæ & viderit, enormes sui amici actiones,
nè voluerit carbone assentatoris notari,

istarum ipsum commonebit, ne usq; a
deo in luto vitiorum labefactetur. Com
moda admonitione, Nathanem, Mosen &
Salvatorem & Apostolos non supersedisse
passim legimus.

6. *Est Adulatio Morositate deterior.* Li
cer hunc pati difficultis sit negotij, cum ni
hil non carpat, reprehendat, corrigat pro
libidine suâ, potius tamen ferendus; cum
emendationem, licet interdùm minimè
necessariam, moliatur, quam iste. *Est*
Adulator Chamaeleon (*Plin. lib. 8. c. 33.*) *qui*
omnem preter album. i. e. honestum in se
statur colorem. *Est Heliotropium* (*her
ba qua eam spectat partem in quâ sol est*)
in id sempèr, in quo datus fautor, propon
dens. *Est in imitando simia;* *Natura si*
nis ait, si negas negat. In appetendo *Gem
ma* ut vitrum splendet. & cum splendor
frangitur. In adorando *Indus* te ut ori
entem solem veneratur, dum occidis vix
eum videbis; In amando *umbra* citò fu
git & evanescit, in mordendo *Vipera*, mi
serè præcordia ferit, in occidendo *Cicuta*,
velociter facilius iussicat. Heu miserum

apud

spud quem vera silentur! Ipsi quippe ut
dicit Loccen. in period. imper. lib. 3. cap. 5.
palpando veternum voluptatis & aliarum
cupiditatum lente inducunt adulatores &
latentēs. O miseros qui saniora profe-
rentes, ut Darius qui Caridemum, quod ve-
ra sibi dixit, ad capitale iupplicium, et ha-
bet Curt. lib. 3. c. 2. abstrahi justit, faitidi-
vit, spernunt! Secus quam fecit, procul
dubio adulatorum colores probe cognos-
cens, Agesilaus (ut ex Xenop. cum Loccen.
colligere licet) qui in dicendo libertate u-
tentibus nunquam infestus, ab ijs, qui stu-
duere blando secundoq; sermone sem-
per delectare, tanquam ab ipsis insidijs si-
bi cavebat. Cave hos! fuere Alexandro,
fuere Dario, Cæsari & alijs maxime exi-
tio.

Monitum.

Si Gestis tua quod sit conversatio chara,
Vera refer, dulces spargere disce incos,
~~Et~~ singyz comis quoqvis perstringito vinelis;
Sis sociis gratus, gratus & ipse tibi.

*M E M B. IX. Imperfector Vir-
tutes in speculo quasi per reflexas
· imagines repræsentat.*

i. IMPERFECTA seu Semivirtus
est, quæ rectæ rationis ductum sequitur, cum
negritudine aliqua & luctâ, affectibus non
planè subactis.

Obs. Semivirt. (1.) Hic non accipi pro
naturali inclinatione; Ipsa enim non ab
industriâ humana, sed à conditore & na-
turâ est oriunda; Verùm pro imperfecto
habitu nostrâ curâ acquisito; Qui ratione
bonitatis & perfectionis, quâm in suo ge-
nere includit, ad eum quem hic quaerimus
finem, tendit, Quamvis non intentione
liberâ, tamen non tali, proxime enim ad
habitudinem virtutis accedit, quali ad vi-
tia proni judicamur. Hinc scaturit (2.)
Esse eam virtutem, est namq; imperfecta
virtus, quæ etiam virtus est. (3.) *Gradus*
& *perfectâ differre*. Hic molestia aliquâ,
ibi nulla supereft. (4.) *Medium tenere*,
à quo si deviaret, minimè in numero vir-
tutum effet habenda. (5) *Tot esse Semi-*
virtutes, quot sunt perfectæ; Quippè nihil
aliud sunt quam primi virtutum gradus.
Quod licet verissimum sit, tamen *Das*
Continentia & Tolerantiam (quæ Generaliter
acc-

acceptat reliquias proprijs destitutas nomib.
nibus includunt, ut tot ipsæ sint quot vir-
tutes) nobis offert Philosophus perpen-
dendas.

2. CONTINENTIA est Semi-
virtus, quâ tūm in voluptatibus ex gusto præ-
cipue, tūm ex divitijs, honore, victoriâ &c.
mediocritas non sine luctâ servatur.

3. Object. Intern. sunt desideria in-
defin. nominatorum. Extern. Primarium
sunt ex gusto & tactu, Secundarium ex di-
vitijs, honore &c. perceptæ voluptates.

4. OPPOS. Excell. Incontinentia
quâ per diötas voluptates quodammodo inviti
ad peccandum abripimur. Defectus (cūm
sit rarissimus, nobis ipsius non occurrit nomen)
Quò quis ne propter honestam voluptatem ali-
quid laude dignum suscipit.

5. TOLERANTIA est, quâ rebus
in adversis mediocritas cūm quodam adhuc re-
ssidue dolore servatur.

Obs. Facile intellexeris hanc & fortitudinem, gradu
differe, non vero specie; Hic superest aliqualis exigitus
do, ibi cum delectatione sustinente periculis, quippe
hic habitus imperfectus, inibi perfectus habentur &c.

6. Object. Intern. est Appetitus ira-

scibilis. Extern. Ea quæ dolores (equis
dèm tales quibus animus facilius ex im-
becillitate succumbit) cieunt.

7. O P P. Excessus Pertinacia, quæ
adversa sine honesta ratione tantum obstinato
animo perferuntur. Defect Mollities quæ
nullas planè malestias honestatis gratiâ sustine-
re volumus. A X I O M.

N 1. Incontinens haud raro peccat. Quos
sunt qui poculis indulgent, neutiquam
ebrietatis vitia ignorantes, ipsimetq; ea-
dem nonnunquam depraedantes? Quos
sunt qui Veneri illicite, illicitum id esse
scientes militant? Quis est ille qui sibi
necessè esse pernegat cum Medéa apud
Ovidium — — *Vide o meliora probiq;*
Deteriora sequor — — exclamat in
quam sententiam passim Apost. addens
præter scientiam, sibi quoq; voluntatem
adesse, loquitur.: Quid E. incontinenti
rō scire denegemus? Licet absit *Notitia*
actualis quæ perturbatione obruitur, præ-
sens tñ. est *habitualis*; Quippè per rationē
scit quæ honesta sunt vel turpia ut potè
quæ omni homini lege naturæ noscenda-

tuin.

tum est. Quamvis in ipso actu scientia qua-
si iepulta jaceat, quin tamen post & ante
actum vigent nihil prohibet.

2. Quamvis intemperantia objecto specie-
ali cum incontinentia conveniat, tamen, ea
pejor in multis ab eis discrepat. Docuere nos
superiora hic respici graduum differenti-
am. E. g. ut est temperantia habitus
completus, continentia ad eum dispositio.
Temperans nullis, continentis qualibus-
cumq; agitatur cupiditatibus, in ipso cum
ratione pugna inconspicua, in hoc pra-
clara, unde facilis conjectura præstantio-
rem esse temperantem. Ita hic. Incon-
tinens poenitentiā dicitur; intemperans NB
non item: Insuper ille morbo continuo
& ferè incurabili (Non pro impossibilita-
te sed difficultate) hic ab industrio & edia unde
fluit
co facilè curando laborat: Ille malum us
bonum sibi non repugnans; Hic malum, intemperante
quod appetit quadamterius invitus, co-renet
gnoscens". Hinc quodnam vitiorum In cont-
deterius facile videris". Monitum.

NB te quod vigeant virtutum semina cernis,
Hæc cura, ut vibrant culmina celta soli;
Terras extirpa liberas, evelle stolones,
Ut dulces fructus cespes habere queas.

M E M B. X. *Virtutem Heroicam
omnium reliquarum ornatu & splé-
dore resplendentem adeoq; in edito resa-
dentem ultimò tantum indigit.*

I. VIRTUS HEROICA est di-
vinitus collata promptitudo circa cuiusvis vir-
tutis objectum ultra quam vulgaris conditio fert
elacriter & felici cunctis successu obeundi.

Obs. Quod (1) Dicatur sic ab Heroibus,
viris sc. eminentibus, quod ijs frequentissi-
ma, & non quod nequeat, cum placuerit Deo
ipsis pro ministeriali uti causa, in feminas
cadere, ut ratio & exempla satis superq;
nos informant. Homini virtus conve-
nit & nec censum nec sexum respicit.
Quæ Debora, Jael, Judith, Semiramis effec-
te & Clementissima, Serenissimaq; nostra Re-
gina C H R I S T I N A A U G U S T A
effecit, & etiamnū (utinam diu feliciter)
efficit, clarissima judicantur.; Quis vi-
torum quam haec altius ire potuit? (2) Ra-
tione initij illius tantum omnino capaces judicen-
tur pueri, ut singularis virtutis scintillæ in
ipsis, quasi cunabulis, ecu in Davide, Alex.

M., Crys, Casare, fulgere sunt visæ luceant;
Hæc ne suffocentur summiā ope nitentes
parentes, si enim in illis cæperint luxuri-
are vitia, fuerint & illa teterima; quæcum
ad nulla, nisi magna, eorum inclinet na-
tura. (3) Necessaria jure putetur, Quâmvis
non singulis individuis, cùm vir bono
bac sine quis poterit esse; tamen regnis
& imperijs; Quippe hæc ut & ecclesia he-
roibus maxime opus habent. Quod n.
sunt " fuere, horum operâ cæperunt
horumq; industriâ ad suam eminentiam
ejecta sunt. Testes sint historiæ. (4)
Quod totuplè sit quot sunt virtutum species,
Quamvis non æqualis, tamen inæqualis
dignitatis, quò eminētores virtutes sunt,
eo est hæc clarior, quò faciliores & mino-
res, eo & minus perspicua. (5) Accipiatur
vel latè pro summo virtutis cuiusvis splendore
sic in quâvis disciplinâ heroës habentur
& arte: Vel strictè ut hic pro virtute ali-
quâ practicâ: Vel strictissimè pro fortitu-
dinis (ut Nob. Mich. Gyllenst. in Colleg. Eth.
Disp. 12. Th. 2. rectè tradit.) aut magnani-
mitatris excellentiâ. (6) Quod raro ho-
minē

minima contingat hocce complementum, ex-
cellentia & splendor, atq[ue] divina sit ratione
causæ Dei sz. (Non quòd ipsius concursu
sum in reliquis quarum eminentia, nege-
mus, sed quòd hic quām in illis eviden-
tior sit) qui raro eam infundit aptæ naturæ,
& dum Catastrophen aliquam molitur.
Sic viguisse heroas, cùm evertendæ vel
erigendæ fuere Respub. prome probant
historiæ.

2. Opp. Excess. Feritas, quā omne
rationis (Non secūs in bestijs, quarum tñ.
hæc est deterior feritate, cùm sint illæ ir-
rationales, hic autem ratio non audiatur,
sed conculcetur.) lumen extinguitur & ad
pessima quevis scelera homo ferus grassatur.
(Utpotē Sardanapalus, Herodes, Nero, Chri-
stianus Sangvinarius & ejusdem farinæ alij)
Defectus Stupor, qui summa est ad omnem
virtutis impetum ineptitudo. Axioma.

1. Heroës extra Ecclesiam reperiri cer-
rum est. Belli is manibus iua initia summa
omnino imperia, sicut & minora ferè o-
mnia, imò incrementa & complementa
accepta ferre certum est. Si hic turbam
solim

folium suspicis, iniqvis es aetimator, est hec fes-
tra multorum capitum, Est ut dicit Damiades de
exercitu Alexандri, dum is mortuus fuit, cyclo-
pi simili ma & Polyphemus, cui non profuit va-
sum corpus eruto oculo; Heroes ne proinde
extiterunt, qui victrices turmas rexerunt?
Prævisæ sunt à Daniele quatvor Monstra-
chia & certò monstrata capita; Quibus
undè eminentia illa, ut erigere possent
tām inclyta imperia, nisi à D E O? Fatoe
puriores fuisse virtutes eorum qui in Ec-
clesiā (ut potè Davidis, Iosephi, Gideonis, Sam-
sonis, Divorum Apostolorum, quos ut & Mar-
tyres, ut potè Stephanum, Laurentium, Iohan-
nem Hus, & ceteros plurimos heroicā vir-
tute claruisse, clarum est, Gustavi Primi,
Gustavi M. &c) eminebant; Interim non
statim negandum Excellentissimam in-
suo genere fuisse virtutem & Heroicam
Herculis, Themistoclis, Annibalis, Iulij Caſa-
ris &c. Laudatur Heroica in Scipione, Tem-
perantia; in Cimone Atheniensi Liberalitas;
in Philippo Maced. Mansuetudo &c. Et
non frustrà, poterint hi Christianis & in-
citamentis & exemplis esse efficacissimi;

No

Ne cum talia ferant rivuli, ipsi siccii reponuntur fontes.

2. *Herorum exitus est felicissimus.* Sunt adverius pellacis hujus mundi illecebras & blāda carnis lenocinia insigni instructi industriā. Labore irritamenta malorum vitia fallere didicere, Et tranquā effuso virtutis flumine cupiditatū si mas extingvere, licentiaz audaciā frangere, temeritatem reprimere, Quid ni felici exitu beem uel? Externi insultus nihil nostram sententiā morantur, Nihil exempla, si persistenter in bono, ipsis nihil molimina invidorum officient, licet in extremas calamitates detrudantur. Quatenus E. heroes sunt, non possunt non experiri rerum suorum felicem exitum; Ex virtute communī felix fuit exitus; Quid ni ex Heroica? Post egregia gesta labuntur? Fateor. Enī! Nihil sub sole stabile quæ steterunt cecidere cadentq;. Contingit quosdam fortunæ favonio inflari, & sic leviores facti altius quam par est elevantur ac tandem ut Alex. M. Cæsar & alij gravi ruunt lapsu. Faciliorem ne Assilidescen-

descensum quam ascensum, si Dei hic
directio ob peccata deficere caperit, iudie-
cas? Et etiam dum cadunt hi, quia subli-
miores omnium in se converebant oculis
los, manifestior ruina.

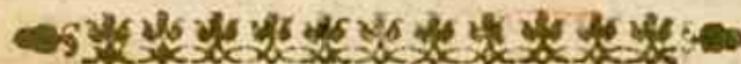
3. *Habuit etiamnum (DEO laus) suos*
heroas Svecia regnum habet. Arte & marte,
tam prisco, quam moderno tempore Sve-
ciam floruisse luculentè testantur tum
*historiae Patriæ, tum exterorum. Indi-
cum Gothorum sive Getarum nomen neq;*
Graja neq; Latina monumenta tacent.
Unde ipsis innovuit nisi per heroas, qui
*non dubitarunt patria exire & remotissi-
mis in terris, ut potè in Graciâ, Italâ alibi,*
*quæ sua trophya erigere virtutisq; vesti-
gia relinquere?* Ut priscorum comme-
moratione, cum ex Joh. Magno & alijs plu-
res, quam eorum nomina percepseam
tantum, liceat colligere, supersedeam o-
mnino brevitate, quam unicè sector, ad-
ducere. De priscis; ut Gustavo Primo,
Carolo Nonos, Gustavo M. Regibus famâ
Heroicisq; gestis toti terrarum orbis no-
tissimis; Et nunc imperium tenente

Serenissimâ & Potentissimâ CHRISTINA
AUGUSTA, atq; CAROLO-
GUSTAVO Rege Electo: Quid
dicam ego? Quid de alijs, qui sago præ-
cipue sicut & Togâ, bellicis temporibus
non ita pridem lie suam virtutem decla-
runt; Et etiâ in pace itâ nœ declarant
ut nullos, non remotilimos & quidem, la-
teant? Quòd quid hisce de tenuis ego lo-
quar & viva experientia & innumerabilia
clarissimorum testimonij planè superfluo-
rum esse jàm ducum est. Quo-
rum beneficio (succursus Dei non obli-
scor) nisi Heroum tot seculis ab inimi-
corum varijs & impetuofissimis insulti-
bus Svecia intra suos limites optime de-
fensa in pace viguit? Qui non viguit
modò, verum crevit & multum eximijs
provincijs Arctoum hoc imperium in-
longum latumq; auctum est? Judicas
ne, quòd eos aluit viros, qui & domi sa-
lubria consilia augusto de pectore pros-
mere & foris et na versare patriamq; dex-
bris Heroicis defensare potuere? Us
pista virat, vigeat floreatq; Heroicis animis,

arte Marte^q, claris clara, Faxis omnis vltreus
Author & Auctor Heroum^q, Heros D^EUS
Omnipotens, cui sit in seculorum secula
Laus, Honor & Gloria.

Monit.

S^I D^EUS eximiae Virtutis suscitat ignem,
Hunc foveas, in te framnola clara inces.
Excole naturam, multo fervore labore,
Quo poteris patrem commodus esse tua.

Politissimo IUVENI,

Dn. Petro WARElio

Ostro-Gothiâ-Sveco,

Philosoph. Stud. ac Regio Alumno inde-
fesso, Amico colendo.

Ars est longa, brevis sed vita; bre-
vissima danda.

His, Præcepta, quibus suppetit he-
ra brevis;

Ethica longa, brevi tractans, PETRIL,
benigno

Tradis Lectori, & rem facis agre-
gatam.

Pet.

Perge tuis Scriptis Studijs prodeesse Ju-
ventæ,

Virq; viris Juvenis concelebran-
dus eris'.

L. M. q honoris ergo Ponebas

S A M U E L G. Hartmann
Eloq. Prof.

Humanissimo, Praetantissimo ac bonis artibus
Doctissime Erudito Juveni,

Dn. PETRO WARELIO O-Gotho,
Amico meo sincere colendo,
paucula hac

MÆonidae Pralis vastum qui cluse-
rat olim

Pravâ sub nuce opus, laudibus usq;
viret.

Sic tua VVARELI, qui Ethices pe-
netralia gnarus

In fascem cogis, fama pereñis erit!

Festinus adposui

O L A U S W E X I O N I U S

• [§] □ [§] •

